

Universitätsbibliothek Wuppertal

Cassii Dionis Cocceiani Rerum Romanarum

Cassius

Lipsiae, 1849

50

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-4997](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-4997)

σαντος οὐδενὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔδωκεν, ἀλλ' ἐς τὰ τῶν Ῥωμαίων ἔθνη αὐτὴν ἐσέγραψεν. ἐπειδὴ τε οἱ Ἀελιάται παντελῶς ἐξεκείροντο, τὰς τε στοῦς ἀπὸ τῶν λαγύρων αὐτῶν καὶ τὰς ἀποθήκας τῶν βιβλίων τὰς Ὀκταβιανὰς ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ κληθείσας κατεσχεύασεν.

- 44 Ἀντώνιος δὲ ἐν τούτῳ ἤλασε μὲν μέχρι τοῦ Ἀράξου ὡς καὶ ἐπὶ τοὺς Πάρθους στρατεύσων, ἠρξέσθῃ δὲ τῇ πρὸς τὸν Μῆδον ὁμολογίᾳ· συμμαχήσειν τε γὰρ ἀλλήλοις, ὁ μὲν ἐπὶ τοὺς Πάρθους ὁ δὲ ἐπὶ τὸν Καῖσαρα, συνέθεντο, καὶ ἐπὶ τούτῳ στρατιώτας τέ τινες ἀντέδωσάν σφισι, καὶ ὁ μὲν τῆς Ἀρμενίας τῆς νεοκτῆτον τινὰ ἔλαβεν, ὁ δὲ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἰωτάπην ὡς καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ συνοικήσουσαν, καὶ τὰ σημεῖα τὰ στρατιωτικὰ τὰ ἐν τῇ τοῦ Σιαιναροῦ μάχῃ ἄλόντα. καὶ τούτων ὁ μὲν Ἀντώνιος τῷ τε Πολέμῳ τὴν μικροτέραν Ἀρμενίαν, ὥσπερ εἶπον, χαρισάμενος, καὶ Λούκιον Κλούβιον ποιήσας τε ἅμα ἕπατον καὶ παύσας (συνῆν γὰρ αὐτῷ), ἐς τε τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῷ τοῦ Καίσαρος πολέμῳ ὥρμησεν· ὃ τε Μῆδος τὰ μὲν πρῶτα συμμαχοῖς τοῖς Ῥωμαίοις χρώμενος τοὺς τε Πάρθους καὶ τὸν Ἀρτάξην ἐπελθόντας οἱ ἐνίκησε, τοῦ δ' Ἀντωνίου τοὺς τε ἑαυτοῦ στρατιώτας μεταπέμψαντος καὶ προσέει καὶ τοὺς ἐκείνου κατασχόντος ἀνθηττήθη τε καὶ ἐάλω, καὶ οὕτως ἡ Ἀρμενία μετὰ τῆς Μηδίας ἀπόλωτο.

- N ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ῥωμαίων τῆς μὲν δημοκρατίας ἀρήρητο, οὐ μόντοι καὶ ἐς μοναρχίαν ἀκριβῆ ἀπεκέρχτο, ἀλλ' ὃ τε Ἀντώνιος καὶ ὁ Καῖσαρ ἐξ ἴσου ἔτι τὰ πράγματι εἶχον, τὰ τε πλείω σφῶν διεληγότες, καὶ τὰ λοιπὰ τῷ μὲν λόγῳ κοινὰ νομιζόντες, τῷ δ' ἔργῳ, ὡς πον πλεονεκτῆσαι τι ἐκάτερος αὐτῶν ἐδύνατο, ιδιούμενοι.
- 2 μετὰ δὲ δὴ τοῦτο, ὡς ὃ τε Σέξτος ἀπολώλει καὶ ὁ Ἀρμένιος ἐαλώκει τὰ τε προσπολεμήσαντα τῷ Καίσαρι ἠσέχαζε καὶ ὁ Πάρθος οὐδὲν παρεκίνει, καὶ ἐκεῖνοι φανερώς ἐπ' ἀλλήλους ἐτράποντο καὶ ὁ δῆμος ἀκριβῶς ἐδυνώθη. αἰτίαι δὲ τοῦ πολέμου καὶ σκήψεις αἶδε αὐτοῖς ἐγένοντο. Ἀντώνιος μὲν Καίσαρι ἐπεκάλει ὅτι τὸν τε Λέπιδον τῆς ἁρχῆς ἐπεπαύκει καὶ τὴν χώραν τὴν τε δύναμιν τὴν τε ἐκείνου καὶ τὴν τοῦ Σέξτου, κοινὴν σφῶν ὀφείλουσαν εἶναι, ἐσχετέριστο· καὶ τούτων τε τὴν ἡμίσειαν ἀπῆτει, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὐς ἐκ τῆς Ἰταλίας τῆς ἁμφοτέροις σφίσι προσηκούσης κατέλειπτο.
- 4 Καῖσαρ δὲ ἐκείνῳ ὅτι ἄλλα τε καὶ τὴν Αἴγυπτον μὴ λαχὼν εἶχε, τὸν τε Σέξτον ἀπεκτόνει (αὐτὸς γὰρ ἐκὼν πεφεισθαι αὐτοῦ ἔλεγε), καὶ τὸν Ἀρμένιον ἐξαπατήσας καὶ σὺλλαβὼν καὶ δῆσας πολλὴν τῷ
- 5 δήμῳ καχοδοξίαν προσετίθειτο· τὰ τε ἡμίσεια καὶ αὐτὸς τῶν

λαφύρον ἀπῆται, καὶ παρὰ πάντα ἐπέφερεν αὐτῷ τὴν τε Κλεοπά-
 τραν καὶ τοὺς παῖδας οὓς ἔξ αὐτῆς ἀνήρητο, τὰ τε δωρηθέντα
 σφίσι, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ὅτι τὸν Καίσαρα ἐπωνόμαζεν οὕτω
 καὶ ἐς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος ἦγεν. ταῦτά τε οὖν ἀλλήλοις ἄντε- 2
 νεύοντες καὶ πῃ καὶ ἀνταπελογοῦντο, τὰ μὲν ἰδία σφίσιν ἐπιστέλ-
 λοντες, τὰ δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ λέγων μὲν ὁ Καῖσαρ γράφων δὲ ὁ
 Ἀντώνιος· πρέσβεις τε ἐπὶ τῇ προσφάσει ταύτῃ συνεχῶς ἀνταπέ-
 στέλλον, ὅπως ὅτι μάλιστα τὰ τε ἐγκλήματα δικαιοτάτα ποιεῖσθαι
 δόξοι καὶ τὰ ἀλλήλων ἅμια κατασκοπῶσιν· καὶ τοῦτο καὶ χρήματα 2
 ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι ἡθροίζον, καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ πολέμου παρα-
 σκευὴν ὥς καὶ ἐφ' ἑτέροισιν ἐποιοῦντο, μέχρις οὗ ὃ τε Δομί-
 τιος ὁ Γράιος καὶ ὁ Σόσιος ὁ Γάιος, ἀμφοτέροι τῆς τοῦ Ἀντωνίου
 μερίδος ὄντες, ἐπάτευσαν. τότε γὰρ οὐδὲν ἔτι ἐπεκρούσαντο, ἀλλ'
 ἄντικρυς ἐπολεμώθησαν. ἐπράχθη δὲ ὥδε.

ὁ μὲν Δομίτιος οὐδὲν φανερώς, ὥς γε καὶ συμφορῶν πολλῶν 3
 πεπειραμένος, ἐνέχρυσεν· ὁ δὲ δὴ Σόσιος, οἷα κακῶν ἄπειρος
 ὢν, πολλὰ μὲν τὸν Ἀντώνιον ἐν αὐτῇ εὐθὺς τῇ νομιστρίᾳ ἐπῆρσε,
 πολλὰ δὲ καὶ τὸν Καῖσαρα κατέδραμεν. καὶ παραχρῆμα ἐπ' αὐτῷ
 τι ἐχρημάτισεν, εἰ μὴ Νόνιος Βάλβος δημορχῶν ἐκόλυσεν. ὁ γὰρ 4
 Καῖσαρ ὑποτοπίσας τὸ μέλλον ἐπ' αὐτοῦ γενήσεσθαι, καὶ μήτε
 περνεῖν αὐτὸ μήτ' αὖ ἐναντιωθεῖς προζατάρχειν τοῦ πολέμου δόξαι
 ἐθέλεις, τότε μὲν οὔτε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσῆλθεν οὐθ' ὅλως ἐν
 τῇ πόλει διητήθη, ἀλλὰ τινα αἰτίαν πλασάμενος ἐξεδήμησε, διὰ τε
 ταῦτα καὶ ἵνα κατὰ σχολὴν πρὸς τὰ ἀγγελθέντα οἱ βουλευσάμενος 5
 τὸ δέον ἐκ πλείονος λογισμοῦ πράξῃ· ὕστερον δὲ ἐπαρελθὼν τὴν 5
 τε γερονσίαν ἡθροίσε, καὶ γεροντῶν τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῶν
 φίλων ἐχειρίδια κράτα ἐχόντων περιβαλόμενος, καὶ ἐν μέσῳ τῶν
 ἐπάτων ἐπὶ δίφρου ἀρχικοῦ ἵξας, πολλὰ μὲν αὐτόθεν ἐκ τῆς
 ἔδρας καὶ μέτρια ὑπὲρ ἑαυτοῦ διελέχθη, πολλὰ δὲ καὶ τοῦ Σοσίου
 τοῦ τε Ἀντωνίου κατηγόρησεν. ἐπειδὴ τε οὐτ' ἄλλος τις οὐτ' αὖ- 6
 τῶν τῶν ἐπάτων οὐδέτερος θρόνισσθαι τι ἐτόλμησεν, ἐκένεσέ
 σφας ἐν ᾗτῃ ἡμέρᾳ αὐθις συνελθεῖν ὥς καὶ διὰ γραμμάτων τινῶν
 ἀδικοῦντα τὸν Ἀντώνιον ἐξελέγξων. οἱ οὖν ἕπατοι μήτ' ἄντιπεῖν
 αὐτῷ θαρροῦντες μήτε σιωπῆσαι ὑπομένοντες τῆς τε πόλεως λάθρα
 προεξεχώρησαν καὶ μετὰ τοῦτο πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀπῆλθον, καὶ
 σφισι καὶ τῶν ἄλλων βουλευτῶν οὐκ ὀλίγοι συνερέεποντο. μαθὼν 7
 δὲ τοῦτο ὁ Καῖσαρ ἐκὼν τε αὐτοὺς ἐκπεπομφέναι ἔφασκεν, ἵνα
 μὴ καὶ ὥς ἀδικῶν τι ἐγκαταλειθεῖται ἐπ' αὐτῶν δοκῇ, καὶ ἐπι-

τρέπειν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐθέλουσι πρὸς τὸν Ἀντώνιον μετ' ἀδελφίας ἀπάραι.

- 3 τοῦτο δ' οὖν τοιοῦτον ἐπ' ἐκείνων γενόμενον ἀντεσῆκωσαν παρὰ τοῦ Ἀντωνίου αὐθιγόντες καὶ πρὸς τὸν Καίσαρα ἐλθόντες ἄλλοι τε καὶ ὁ Τίτιος καὶ ὁ Πλάγκος, καίπερ ἀνὰ πρῶτους τε ἐπ' αὐτοῦ τιμώμενοι καὶ τὰ ἀπόρητα αὐτοῦ πάντα εἰδότες.
- 2 ἐπειδὴ γὰρ ταῦτά τε οὕτως ἐπὶ τῶν ὑπάτων ἐπέπρακτο, καὶ προσέτι καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ τὴν τε γερονσίαν συνήγαγε καὶ ἀνέγνω καὶ εἶπεν ὅσα ἠθέλησε, καὶ αὐτὰ ὁ Ἀντώνιος ἀκούσας βουλὴν τέ τινα ἐκ τῶν παρόντων ἠθροισε καὶ λεχθέντων ἐφ' ἐκάτερα πολλῶν τὸν τε πόλεμον ἀνείλετο καὶ τὴν τῆς Ὀκταβίας συνοίκησιν ἀπέπειε, προσκροῦσαντές τι αὐτῷ ἐκεῖ-
3 νοι, ἣ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ τι ἀχθεσθέντες, ἠντομόλησαν, καὶ σφας ὁ Καῖσαρ ἀσμενέστατα δεξιόμενος τὰ τε ἄλλα τὰ τοῦ Ἀντωνίου παρ' αὐτῶν πάντα, καὶ ἃ ἐπραττε καὶ ἃ ἐνενοίει, καὶ τὰ ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ γεγραμμένα τὸν τε ἔχοντα αὐτὰς ἔμαθεν·
4 καὶ γὰρ σεσημασμένοι σφᾶς ἦσαν. καὶ τούτου περιοργῆς ἔτι καὶ μᾶλλον γενόμενος οὐκ ὤκνησεν οὐτ' ἀναζητῆσαι αὐτὰς οὔτε λαβεῖν οὔτε ἔς τε τὸ βουλευτήριον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἔς ἐκκλησίαν καὶ ἐσοχίμῃσαι καὶ ἀναγνῶναι. τοιαῦτα γὰρ πού ἐν αὐταῖς ἀνεγέγραπτο ὥστε μὴδ' αἰτίαν τινὰ παρ' αὐτῶν, καίτοι παρανομιώτατον πρῶγμα
5 ποιήσας, σχεῖν· τῷ τε γὰρ Καισαρίῳ ὥς καὶ ἐκ τοῦ Καίσαρος ὄντως γεγονότι ἐμειμαρτῆται, καὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίας οἱ τρεφομένοις ὑπερόγκους δὴ τινὰς δωρεὰς ἐδεδώκει, τό τε σῶμα τὸ ἑαυτοῦ ἐν τε τῇ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ σὺν ἐκείνῃ ταφῆναι ἐκεκελεύει.
4 δι' οὖν ταῦτα ὀργισθέντες ἐπίστευσαν ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τὰ θρυλούμενα ἀληθῆ εἴη, τοῦτ' ἔστιν ὅτι, ἂν κρατήσῃ, τὴν τε πόλιν σφῶν τῇ Κλεοπάτρᾳ χαριεῖται καὶ τὸ κράτος ἐς τὴν Αἴγυπτον μεταθήσει.
2 καὶ τοσαύτῃ γε ἐπὶ τούτοις ὀργῇ ἐχρήσαντο ὥστε πάντας, οὐχ ὅπως τοὺς διαφόρους αὐτῷ ἢ καὶ ἐκ μέσου ἀμφοῖν ὄντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνν φίλους, δεινῶς αὐτὸν αἰτιάσασθαι· τοῖς τε γὰρ ἀναγνωσθεῖσιν ἐκπλαγέντες, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Καίσαρος ὑποψίαν ἀνταγωνι-
3 ζόμενοι, τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἔλεγον. καὶ τὴν τε ὑπατείαν αὐτόν, ἐς ἣν προεξεχειροτόνητο, καὶ τὴν ἄλλην ἐξουσίαν πᾶσαν ἀφείλαντο· πολέμιόν τε λόγῳ μὲν οὐκ ἀπέφηναν, φοβηθέντες τοὺς συνόντας αὐτῷ, ὅτι καὶ ἐκείνους ἐν ἐχθρῶν μοίρᾳ, ἂν μὴ προλείπωσιν αὐτόν,
4 νομισθῆναι ἐχρῆν, ἔργῳ δὲ παντὸς μᾶλλον ἀπέδειξαν. τοῖς μὲν γὰρ συνεξεταζομένοις οἱ τὴν τε ἄδειαν καὶ ἐπαίρους, ἂν ἐγκαταλεί-

πωσιν αὐτόν, ἐψηφίσαντο, τῇ δὲ Κλεοπάτρῃ τὸν πόλεμον ἄντικρυς ἐπήγγειλαν, καὶ τὰς τε χλαμύδας ὥς καὶ ἐν χερσὶν αὐτοῦ ὄντος μετημπέσχοντο, καὶ πρὸς τὸ ἐννεῖον ἐλθόντες πάντα τὰ προπολέμια 5 κατὰ τὸ νομιζόμενον, διὰ τοῦ Καίσαρος ὥς καὶ φητιαλίον, ἐποίησαν. ἅπερ πον λόγῳ μὲν πρὸς τὴν Κλεοπάτραν, ἔργῳ δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἔτεινεν· οὕτω γάρ πον αὐτὸν ἐδεδούλωτο ὥστε καὶ 5 γυμνασιαρχῆσαι τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι πείσαι, βασιλῆς τε αὐτῇ καὶ δέσποινα ὑπ' ἐκείνου καλεῖσθαι, στρατιώτας τε Ῥωμαίους ἐν τῷ δορυφορικῷ ἔχειν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς πάντας σφᾶς ταῖς ἀσπίσιν ἐπιγράφειν. ἔς τε τὴν ἀγορὰν μετ' αὐτοῦ ἐσεφοίτα, καὶ τὰς παρη- 2 γύρεις οἱ συνδιετίθει, τὰς τε δίκας συνεξήταζε, καὶ συνίπνευε καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἣ καὶ ἐκείνη μὲν ἐν δίφρῳ τινὶ ἐφέρετο, ὁ δὲ Ἀντώνιος αὐτοποδὶ αὐτῇ μετὰ τῶν εὐνούχων ἡκολούθει. καὶ τό τε στρατήγιον βασιλείῳ ἀνόμευε, καὶ ἀκινάκην ἔστιν ὅτε παρεξώννυτο, ἐσθῆτί τε ἔξω τῶν πατρίων ἐχοῖτο, καὶ ἐπὶ κλίνῃς ἐπυχρούσον δι- 3 φρου τε ὁμοίον καὶ ἐν τῷ κοινῷ ἐωρᾶτο. συνεγράφετό τε αὐτῇ καὶ συνεπλάττετο, αὐτὸς μὲν Ὅσιρις καὶ Διόνυσος ἐκείνη δὲ σελήνη τε καὶ Ἴσις λέγοντες εἶναι. ἔξ οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα ἐκφρων ὑπ' αὐτῆς ἐκ μαγανείας τινὸς γεγονέναι ἔδοξεν. οὐ γὰρ ὅτι ἐκεῖνον 4 ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τι παρ' αὐτῷ δυναμένους οὕτω καὶ ἐγοήτευσε καὶ κατέδυσεν ὥστ' αὐτὴν καὶ τῶν Ῥωμαίων ἄρχειν ἐλπίζειν, τὴν τε εὐχὴν τὴν μεγίστην, ὅποτε τι ὁμνύοι, ποιεῖσθαι τὸ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ δικάσαι.

τῇ μὲν οὖν Κλεοπάτρῃ διὰ ταῦτα τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο, 6 τῷ δ' Ἀντωνίῳ οὐδὲν δῆθεν τοιοῦτον ἐπήγγειλαν, εὖ γε εἰδότες ὅτι καὶ ἄλλως πολεμωθήσοιτο (οὐ γὰρ πον προδοὺς ἐκείνην τὰ τοῦ Καίσαρος πράξειν ἔμελλε) καὶ βουλόμενοι καὶ αὐτὸ τοῦτο προσεγυμνασάσαι οἱ, ὅτι τὸν ὑπὲρ τῆς Αἰγυπτίας πόλεμον ἐκὼν κατὰ τῆς πατρίδος, μηδενὸς αὐτῷ δεινοῦ οἴκοθεν ἰδίᾳ συμβάντος, ἀνέλειτο.

ἣ τε οὖν ἡλικία παρ' ἀμφοτέρων σπονδῇ συνήγετο καὶ χρήματα 2 ἀπανταχόθεν συνέλεγετο, τὰ τε ἐμπολέμια πάντα κατὰ τάχος ἡθροίζετο. καὶ ἐγένετο ἡ πᾶσα παρασκευὴ πολὺ τῶν πρὸ αὐτῆς μεγίστη. ἔθνη γὰρ τοσάδε ἐκατέρω τόνδε τὸν πόλεμον συνήρατο. Καίσαρι 3 μὲν ἡ τε Ἰταλία (πάντας γὰρ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ Ἀντωνίου ἀποικισθέντας, τὰ μὲν ἐκφοβήσας ἅτε ὀλίγους ὄντας, τὰ δὲ καὶ εὐεργετήσας, προσετέθειτο· τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ τοὺς τὴν Βοιωτίαν ἐποικοῦντας αὐτὸς αὐτῶν, ἵνα δὴ καὶ ὅφ' ἑαυτοῦ ἀπωχίσθαι δοκῶσι, προσκατεστήσαιο) ἣ τε οὖν Ἰταλία καὶ ἡ Γαλατία τὸ τε Ἰβηρικὸν 4

4 5 1 μετημπέσχοντο?*

5 4 3 αὐτῇ?*

6 1 3 πολεμω-
θήσοιτο

καὶ τὸ Πλευρικόν, καὶ Αἰβνες οἱ τε ἐκ τοῦ πρὶν ὁμοιάζοντες πλὴν
 τῶν περὶ τὴν Κερήνην καὶ οἱ τοῦ Βογοῦου τοῦ τε Βόκχου γεγυνο-
 5 τες, Σαρδὼ τε καὶ Σικελία καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι αἱ ταῖς εἰρημέναις
 ἡπείροις προσεχείς συνεμάχισαν, τῷ δ' Ἀντιῳρίῳ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ
 τῇ ἡπείρῳ τῶν Ῥωμαίων ἀκούοντα καὶ τὰ ἐν τῇ Θράκῃ, ἣ τε
 Ἑλλὰς καὶ ἡ Μακεδονία, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι οἱ τε Κερηνῆται μετὰ
 τῶν περιχώρων, καὶ οἱ νησιῶται οἱ προσοικοῦντες σφίσιν, οἱ τε
 βασιλεῖς καὶ οἱ δυνάσται πάντες ὥς εἰπεῖν οἱ τῇ τῶν Ῥωμαίων
 ἀρχῇ τῇ τότε ἐπ' ἐκείνῳ οὔσῃ γειτνιῶντες, οἱ μὲν αὐτοὶ οἱ δὲ δι'
 6 ἐτέρων. καὶ τοσαύτη γε προθυμία ἀμφοτέροις ὁμοίως ἐχρήσαντο
 ὥστε καὶ ἐνόρκους τὰς συμμαχίας σφῶν ἐκατέρῳ ποιήσασθαι.
 7 οὗτοί τε οὖν οὕτως ἔρρωοντο, καὶ ὁ Ἀντιῳρίος τοῦτο μὲν ἀν-
 τώμοσε τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἀκηρυκτὴν πολεμήσειν, τοῦτο δὲ
 ἐπέσχετο τὴν τε ἀρχὴν ἐντὸς δύο μηνῶν μετὰ τὴν νίκην ἀφήσειν
 καὶ τὸ πᾶν αὐτῆς κράτος τῇ τε γερουσίᾳ καὶ τῷ δήμῳ ἀποδώσειν.
 2 μάλιστα τε δῆθ' ἐν τινες ἔπεισαν αὐτὸν ἐκτὴν μηνὶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα
 δὴ κατὰ σχολὴν τὰ πράγματα κατιστήσῃται. καὶ ὁ μὲν, εἰ καὶ
 τὰ μάλιστα μὴ ἐμελλεν αὐτὸ πράξειν, ἀλλ' ὥς πάντῃ γε πάντως
 κρατήσων ἐπηγγέλλετο. τὰ τε γὰρ ἑαυτοῦ πολὺν τοῖς πλήθεσιν
 ἰσχυρότερα ἑώρα ὄντα, καὶ τὰ τῶν ἐναντίων ἀσθενώσεων δωροδο-
 3 κίας ἥλιπ'· χροσίον γὰρ ὥς ἐκασταχόσε, καὶ οὐχ ἥκιστα ἔς τε
 τὴν ἑλληνικὴν Ἰταλίαν καὶ ἔς τὴν Ῥώμην ἐσπέμπτων διεκίνησε τε ὥς
 ἐκαστα καὶ σφειτερίζεσθαι ἐπειράτο. ὅθεν περ καὶ ὁ Καῖσαρ τὰ
 τε ἄλλα δι' ἀκριβεστεράς φρυλαχῆς ἐποίησατο καὶ χρήματα τοῖς
 στρατιώταις ἔδωκεν.
 8 τοιαύτης δ' οὖν τῆς τε ὀριμῆς καὶ τῆς παρασκευῆς αὐτῶν οὐ-
 σης πολλὰ μὲν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ποικίλα ἐθρολεύετο, πολλὰ
 δὲ καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ ἐναργεῖ προεδείκνυτο. πίθηκός τε γὰρ
 ἐς τὸ δημήτριον ἐν ἱερουργίᾳ τινὶ ἐσελθὼν πάντα τὰ ἐνδον συνέχευε,
 2 καὶ βύας πρῶτον μὲν ἐς τὸν τῆς ὁμονομίας ναόν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ
 τοὺς ἄλλους πάντας ὥς εἰπεῖν τοὺς ἀγνωστάτους ἐπέπτατο, καὶ τέλος,
 ἐπειδὴ πανταχόθεν ἀπηλαύνετο, ἐπὶ τε τοῦ ναοῦ τοῦ γενίον τοῦ
 δήμου ἰδρῦθη καὶ οὔτε ἐάλω οὔτ' ἐξανέστη πλὴν ὀψέ ποτε. ὁ τε
 ὄχρος ὁ τοῦ Αἰῶς ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων ἱπποδρομίᾳ συνετρίβη, καὶ
 λαμπὰς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης αἰωρη-
 3 θεῖσα ἐς τὸν αἰθέρα ἀνέδραμεν. καὶ συχνὰ μὲν ἐπὶ χειμῶνος ἐπό-
 νησεν, ὥστε καὶ τρόπαιόν τι ἐν τῷ Ἀσεντίῳ ἐστὸς καὶ νίκης ἄγαλμα
 ἀπὸ τῆς τοῦ θεάτρον σκητῆς πεσεῖν, τὴν τε γέφυραν τὴν ξυλίνην
 πᾶσαν καταρραγῆναι· συχνὰ δὲ καὶ ἐπὶ πυρὸς ἐφθάρη, καὶ προσέτι

καὶ ἐκ τῆς Αἰτνῆς πλεῖστον τε ἐρρύνῃ καὶ πόλεσι καὶ χωραῖς ἐλυ-
μήνατο. ταῦτ' οὖν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ μὲν ὁρῶντες τὰ δ' ἀκούοντες, 4
ἀνεμυμήσκοντο καὶ τὸ τοῦ δράκοντος, ὅτι ἄρα καὶ ἐκεῖνος ἐς τὰ
τότε παρόντα σφίσιν ἐσήμηνεν· ἐν γὰρ τῇ Τυρσηνίδι ὀλίγον πρὸ
τούτων πρότερον δράκων δικέφαλος, μέγας ὥστε καὶ ἐς πέντε καὶ
ὀγδοήκοντα πόδας ἐξικνεῖσθαι, αἰφνίδιον ἀνεφάνη καὶ πολλὰ κακώ-
σας ἐκεραυνώθη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἔφερον· Ῥω- 5
μαῖοι τε γὰρ τὸ προμαχόμενον ἀμφοτέρωθεν ὁμοίως ἦν, καὶ ἔμελ-
λον ἔν τε τῷ τότε παρόντι πολλοὶ ἐκατέρωθεν φθαρήσεσθαι, καὶ
ἐπειτα τοῦ κρατήσαντος πάντες οἱ περιλειφθέντες γενήσεσθαι. τῷ 6
δὲ δὴ Ἀντωνίῳ τὴν μὲν ἤτταν οἱ παῖδες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὄντες
προεμμαντεύσαντο (δίχα γὰρ γενόμενοι μηδενὸς κελεύσαντος, καὶ οἱ
μὲν Ἀντωνέους οἱ δὲ Καισαρεῖους σφᾶς ἐπικαλέσαντες, συνέμιζαν
ἀλλήλοις ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ ἡττήθησαν οἱ τὸ ἐκείνου ὄνομα φέ-
ροντες), τὸν δ' ὕλεθρον εἰκὼν τις αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀλβανῷ παρὰ τῷ
Αἰ ἀναχειμένῃ· λιθὴν γὰρ οὕσα αἷμα πολὺν ἀνῆκεν.

μετεώρων δ' οὖν πάντων ὁμοίως ἐπὶ τούτοις ὄντων ἐν μὲν τῷ 9
ἔτει ἐκείνῳ πλεόν οὐδὲν ἐγένετο. ὅ τε γὰρ Καῖσαρ τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ,
ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὰ χρήματα παρὰ τοῦ Ἀντωνίου παρόντα
ῥησθετο, κωδιστάμενος οὐκ ἡδυνήθη πρὸ τοῦ χειμῶνος ἀπαντῆσαι·
καὶ ἐκεῖνος ὥρμησε μὲν ὥς καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὸν πόλεμον ἀδοκῆτοις 2
σφίσιν ποιησόμενος, ἐλθὼν δ' ἐς Κέρκυραν, καὶ πυθόμενος τὰς
ναῦς τὰς πρόπλους τὰς ἐς τὴν προσοκοπὴν αὐτοῦ πεμφθείσας περὶ
τὰ Κεραυνία ὄρη ναυλοχεῖν, ἐπετόπησεν αὐτὸν τὸν Καῖσαρα μετὰ
παντὸς τοῦ ναυτικοῦ ἀφῆχθαι, καὶ οὐκέτι περαιτέρω προεχώρησεν, 3
ἀλλ' ἐς τὴν Πελοπόννησον (ἥδη γὰρ ἐκ μετοπώρου ἦν) ἀναπλεύσας
αὐτὸς μὲν ἐν Πάτραις παρεχέμασε, τοὺς δὲ δὴ στρατιώτας παν-
ταχόσε διέπεμψεν, ἵνα τὰ τε χωρία φυλάττωσι καὶ τῶν ἐπιτηδείων
ῥῆον εὐπορώσιν. κὰν τούτῳ ἤλθον μὲν καὶ ἐθελονταὶ παρ' ἀμφο- 4
τέρων αὐτῶν πρὸς ἐκατέρους καὶ βουλευταὶ καὶ ἄλλοι τινές, ἐάλω
δὲ καὶ κατὰσκοπος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος Λούκιος Μέσιος· καὶ αὐτὸν
καίπερ τῶν ἐν τῇ Περουσίᾳ πρότερον ἁλόντων ὄντα ἀφῆκε, πᾶσάν
οἱ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν προεπιδείξας. τῷ τε Ἀντωνίῳ ἐπέστειλεν 5
ὅπως ἢ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἵππου δρόμον ἡμερήσιον
καὶ ἐφῆ οἱ ἀδεῶς προσπλεῦσαι ἐπὶ τῷ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν συμ-
μιξαί σφας, ἢ αὐτὸς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐς τὴν Ἰταλίαν περαιωθῆναι,
οὐχ ὅτι τι γενήσεσθαι σφῶν ἐνόμιζεν (ὁ γοῦν Ἀντώνιος πολλὰ τε 6
αὐτοῦ κατεγέλασε, καὶ εἶπε “καὶ τίς ἡμῖν δικάσει, ἂν τι παρὰ τὰ

συνκείμενα πρᾶξι;") ἀλλ' ὅτι τοῖς τε ξαντοῦ στρατιώταις θάρσος καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐκπλήξιν ἐμβαλεῖν ἐκ τούτου προσεδόχησεν.

- 10 μετὰ δὲ δὴ ταῦτα ἦσαν μὲν ὑπατοὶ ἐς τὸ ἐχόμενον ἔτος ὃ τε
 723^a Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος προαποδεδειγμένοι τότε ὅτε ἐς τὰ ὀκτώ
 ἔτη τὰς ἀρχὰς ἐσάπαξ προκατεστήσαντο, καὶ τὸ γε τελευταῖον ἐκείνο
 ἦν· παραλυθέντος δὲ τοῦ Ἀντωνίου, ὥσπερ εἶπον, ὁ Μεσσάλας ὁ
 2 Βαλέριος ὁ προγραφεῖς ποτὲ ὑπ' αὐτῶν ὑπάτευσεν μετὰ τοῦ Καί-
 σαρος· καὶν τούτῳ ἄνθρωπός τέ τις μαριώδης ἐς τὸ θάλασσαν ἐν
 παρηγγύρῃ τινὶ ἐσπηδήσας τὸν τε στέφανον τὸν τοῦ προτέρου Καί-
 3 σαρος ἀνέλετο καὶ περιέθειτο, καὶ διεσπάσθη ὑπὸ τῶν περιεστηκό-
 των· καὶ λύκος τε ἐς τὸ τεχναῖον ἐσπίπτων συνελήφθη καὶ κατε-
 3 σφάγη, κύων τε κύνα ἐν τῇ ἵπποδρόμῳ παρ' αὐτὴν τὴν ἑμίλλαν
 τῶν ἵππων κατειργάσατο καὶ κατέφαγεν. καὶ πῦρ ἄλλα τε οὐκ
 4 ὀλίγα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἵπποδρόμου πολὺ τὸ τε δημηγόριον καὶ ἕτερον
 γὰρ ἐλπίδος ἔφθειρεν. ἔδοξαν μὲν γὰρ οἱ ἐξελεύθεροὶ αὐτὸ πε-
 ποιήσθαι· πᾶσι γὰρ τοῖς ἐν τε τῇ Ἰταλίᾳ αὐτῶν οὖσι καὶ πέντε
 5 μυριάδων οὐσίαν ἢ καὶ πλείω κεκτημένοις τὸ ὄγδοον αὐτῆς συντε-
 λέσαι ἐκελεύσθη, καὶν τούτων καὶ ταραχαὶ καὶ φόνοι καὶ ἐμπρήσεις
 ὑπ' αὐτῶν πολλαὶ ἐγένοντο, καὶ οὐ πρότερόν γε κατέστησαν πρὶν
 5 ἢ τοῖς ὅλοις καταδαμασθῆναι. ἂψ' οὐπερ καὶ οἱ ἐλεύθεροὶ οἱ τι
 χωρίον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κεκτημένοι φοβηθέντες ἡσύχασαν· καὶ γὰρ
 ἐκείνοις τὸ τέταρτον τῆς ἐπειθείας προσόδον δοῦναι προσετέλχθη,
 μελλήσαντές τε ἐπὶ τούτῳ κινήσεσθαι οὐδὲν ἔτι τοχυμῶσαι ἐτόλ-
 6 μησαν, ἀλλ' ἀμαχὶ καὶ ἄκοντες αὐτὸ συνεσήμεναι. ἔδοξε μὲν οὖν
 διὰ ταῦθ' ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων τὸ πῦρ ἐξ ἐπιβουλῆς γεγονέναι,
 οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἐς τὰ πάνυ τέρατα διὰ τὸ τῶν κινήσεων
 πληθὺς ἐσεργάσθαι.
- 11 τοιοῦτων δὲ σημείων προφανέντων σφίσιν οὐτ' ἐφοβήθησαν
 οὐθ' ἥτιόν τι ἐπολέμησαν, ἀλλὰ τὸν μὲν χειμῶνα κατασκοπαῖς τε
 2 χρώμενοι καὶ παραλυποῦντες ἀλλήλους διετέλεσαν (ὃ γὰρ Καῖσαρ
 ἐξανήχθη μὲν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου καὶ ἔπλευσε μέγχι τῆς Κερκύρας
 ὡς καὶ ἀπροσδοκῆτοις τοῖς πρὸς τῇ Ἀκτίῳ ὁμοῦσιν ἐπιδησόμενος,
 2 χειμῶνι δὲ περιπεσὼν καὶ πορηθεὶς ἀνεχώρησεν), τοῦ δὲ δὴ ἡρος ὃ
 μὲν Ἀντώνιος οὐδαμῇ ἐκινήθη (οἱ τε γὰρ τριηρίται, ἅτε καὶ σύμ-
 2 μιχτοὶ ἐκ παντοδαπῶν ἐθνῶν ὄντες καὶ πόρρω ἀπ' αὐτοῦ χειμά-
 ζοντες, οὔτε τινὰ ἄσκησιν ἐπεποίητο καὶ νόσῳ αὐτομολίας τε
 3 ἡλάττωοντο· καὶ ὁ Ἀργίππας τὴν τε Μεθώνην ἐκ προσβολῆς λαβὼν
 καὶ τὸν Βογοῦαν ἐν αὐτῇ κτείνους, τὰς τε κατάρσεις τῶν ὀλκᾶδων

ἐπιτηρῶν καὶ ἀποβάσεις ἄλλοτε ἄλλη τῆς Ἑλλάδος ποιοῦμενος, ἰσχυρῶς αὐτὸν ἐτάραττον), ὃ δὲ δὴ Καῖσαρ ἐπὶ τε τούτοις θαρσύν-
 σαι καὶ βουληθεὶς ὅτι τάχιστα τῇ τοῦ στρατεύματος ὁρμῇ λαμπρῶς
 ἡσκημένον χορήσασθαι, τὸν τε πόλεμον καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ πρὸς
 τοῖς ἐκείνου μᾶλλον ἢ ἐν τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ πρὸς τῇ Ῥώμῃ ποιή-
 σασθαι, πάντας μὲν τοὺς στρατιώτας ὧν τι ὄφελος ἦν, πάντας δὲ
 τοὺς τι δυνάμενους καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων ἐς τὸ
 Βρεντέσιον συνήγαγε, τοὺς μὲν ὅπως τι συμπράξωσιν αὐτῷ, τοὺς
 δ' ὅπως μηδὲν μοιωθέντες νεοχηώσωνσι, τό τε μέγιστον ὅπως ἐν-
 δεῖξεται τοῖς ἀνθρώποις ὅτι καὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὸ κράτιστον τῶν
 Ῥωμαίων ὁμογενημοσύνῃ ἔχοι. κἀντεῖθεν ταχὺν τε τῶν οἰκετῶν
 ἀριθμὸν πᾶσαν ἐπαγαγέσθαι καὶ τὴν τροφὴν αὐτοὺς ἑαυτοῖς, πλὴν
 τῶν στρατιωτῶν, ἐπιχομίσασθαι κελεύσας, ἀθροὺς τῇ παρασκευῇ
 τὸν Ἰόνιον διέβαλλεν. ἤγε δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐς τὴν Πελοπόννησον
 οὐδὲ ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον, ἀλλὰ πρὸς τὸ Ἄκτιον, ἐν ᾧ τὸ πλεῖον αὐτῷ
 τοῦ ναυτικοῦ ὤρει, εἰ πῶς σφας ἐθελοντὰς ἢ καὶ ἄκοντας προ-
 παραστήσαιο. καὶ διὰ τοῦτο τὸν τε πᾶσαν ὑπὸ τὰ ὄρη τὰ Κε-
 ραῖνρια ἐκβιβάσας ἐκεῖσε ἐπεμφε, καὶ αὐτὸς ταῖς ναυσὶ τὴν Κέρκισον
 ἐκλειψθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐμφερουρόντων λαβὼν ἐς τὸν λιμένα τὸν
 γλυκὲν ὠρομασμένον κατέσχεν (καλεῖται δὲ οὕτως ὅτι πρὸς τοῦ
 ποταμοῦ τοῦ ἐς αὐτὸν ἐσβάλλοντος γλυκαίνεται), καὶ ναύσταθμόν
 τε ἐν αὐτῷ ἐποιήσατο καὶ ἐκεῖθεν ὁρμώμενος ἐπὶ τὸ Ἄκτιον ἐπέπλει.
 ὥς δ' οὐδεὶς οἱ οὐτ' ἀνταγήγετο οὐτ' ἐς λόγους ἦν, καίτοι δυοῖν
 αὐτοῦ θάτερον ἢ πρὸς ὁμολογίαν σφᾶς ἢ πρὸς μάχην προκαλουμέ-
 νον (τὴν μὲν γὰρ τῇ πίστει τὴν δὲ τῷ δέει οὐκ ἐδέχοντο), κατέλαβε
 τὸ χωρίον τοῦτο ἐν ᾧ νῦν ἡ Νικόπολις ἔστι, καὶ ἐν αὐτῷ ἐπὶ
 μετεώρῳ, ὅθεν ἐπὶ πάντα ὁμοίως τῆς τε ἔξω τῆς πρὸς Πάξους
 θαλάσσης καὶ τῆς ἔσω τῆς Ἀμφρακτικῆς τῆς τε ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν,
 ἐν ᾧ οἱ λιμένες οἱ πρὸς τῇ Νικοπόλει εἰσὶν, ὑποπτον ἐστίν, ἰδρῶθη.
 καὶ αὐτὸ τε ἐκράτενατο καὶ τείχη ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὸν λιμένα τὸν ἔξω
 τὸν Κόμαρον καθῆκε, καὶ τούτου καὶ ἐρήδρενε καὶ ἐφώρει τῷ
 Ἄκτιῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ἤδη μὲν γὰρ ἤκουσα
 ὅτι καὶ τριήρεις ἐκ τῆς ἔξω θαλάσσης ἐς τὸν κόλπον διὰ τοῦ τει-
 χίσματος ἐπερήγεγε, βέρσαις νεοδάρτοις ἀντὶ ὀλκῶν ἐλαφῶ ἐπαλη-
 λιμμένας χορησάμενος· ἔγω δ' οὐδὲν ἔργον τῶν νεῶν τούτων ἐν τῷ
 κόλπῳ γενόμενον εἰπεῖν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πιστεῦσαι τῷ μνθο-
 λογήματι δύναιμαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σμικρὸν τὸ πρῶγμα ἦν, διὰ χω-
 ρίου οὕτως ὀλίγον καὶ ἀνομήλου τριήρεις ἐπὶ βερσῶν διαγαγεῖν.

[12 1 3 προπαραστήσαιο * 2 5 ἀπέπλει * 6 4 οὕτως]
 οὐτ' ?

7 τοῦτο μὲν οὖν οὕτω λέγεται γενέσθαι, τὸ δ' Ἀκτιὸν Ἀπόλλωνος
 ἱερόν ἐστι, καὶ πρὸ τοῦ στόματος τοῦ πορθμοῦ τοῦ κόλπου τοῦ
 Ἀμπρακικοῦ καταρτιπέρας τῶν πρὸς τῇ Νικοπόλει λιμένων κεῖται.
 ὁ τε πορθμὸς ἴσος ἐπὶ πολὺ διὰ στενοῦ τείνει, καὶ ἔστι καὶ αὐτὸς
 καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ πάντα καὶ ἐνορμίσασθαι καὶ ἐνναυλοχῆσασθαι.
 8 ταῦτ' οὖν προκατασχόντες οἱ Ἀντιώνιοι ἐπὶ τε τοῦ στόματος πύρ-
 γους ἐκατέρωθεν ἐπωκοδόμησαν καὶ τὸ μέσον ναυσὶ διέλαβον, ὥστε
 σφίσι καὶ τοὺς ἐκπλους καὶ τὰς ἀναχωρήσεις ἀσφαλεῖς εἶναι· αὐτοὶ
 τε ἐπὶ θάτερα τοῦ πορθμοῦ κατὰ τὸ ἱερόν, ἐν χωρίῳ ὁμαλῷ μὲν
 καὶ πλατεῖ, ἐμμάχεσθαι δὲ ἢ ἐν στρατοπεδεύσασθαι ἐπιτηδειότερον,
 ἐνερλίζοντο· ἔξ οὗπερ οὐχ ἥκιστα τῇ νόσῳ καὶ ἐν τῇ χειμῶνι, καὶ
 ἐν τῷ θέρει πολὺ μᾶλλον, ἐπιέσθησαν.

13 ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος ἐπειδὴ τάχιστα τὴν τοῦ Καίσαρος ἄφριξιν
 ἐπύθετο, οὐκ ἐμέλλησεν ἀλλ' ἐς τὸ Ἀκτιὸν μετὰ τῶν συνόντων οἱ
 ἡπείχθη. καὶ ἦλθε μὲν οὐ πολλῷ ὕστερον, οὐ μέντοι καὶ ἐς ἄγωνα
 2 εὐθὺς κατέστη, καίτοι ἐκείνου τὸν τε πεζὸν πρὸ τοῦ στρατοπέδου
 σφῶν συνεχῶς προπαρατάσσοντος καὶ ταῖς ναυσὶ πολλάκις σφίσιν
 ἐπιπλέοντος, τὰς τε ὀγκάδας αὐτῶν κατάγοντος, ὅπως πρὶν πᾶσαν
 τὴν δύναμιν αὐτῷ συνελθεῖν, μόνοις τοῖς τότε παροῦσιν οἱ συμμίσξῃ·
 3 ἐκ γὰρ αὐτοῦ τούτου οὐκ ἠθέλησεν ἐς ἅπαν ἀναρῶναι, ἀλλὰ πέ-
 ραις καὶ ἀκροβολισμοῖς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐχρήσατο, μέχρις οὗ τὰ
 στρατεύματα συνελέξατο. τούτοις δέ, ἄλλως τε καὶ τοῦ Καίσαρος
 μηκέτ' ὁμοίως ἐγκείμενον, τὸν τε πορθμὸν ἐπιδιέβη καὶ οὐ πόρρω
 4 αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσατο, καὶ τούτου καὶ ἵππικὸν περὶ τὸν κόλπον
 περιπέμψας ἀμφοτέρωθεν αὐτῷ προσήδρευεν. ὁ οὖν Καῖσαρ αὐ-
 τὸς μὲν ἡσύχαζε καὶ οὐδένα ἔτι κίνδυνον αὐθαίρετον ἀνηρεῖτο, ἐς
 δὲ δὴ τὴν Ἑλλάδα τὴν τε Μακεδονίαν ἐπειμνε τινάς, ὅπως τὸν
 5 Ἀντώνιον πρὸς ἐκεῖνα ἀπαγάγῃ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπραττον, Ἀγρίπ-
 πας δὲ τότε μὲν τὴν τε Λευκάδα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ σκάφη αἰφνιδίως
 ἐπιπλεύσας ἔλαβε, καὶ Πάτρας εἴλε Κύντον Νασιδίου ναυμαχίᾳ
 νικήσας, ὕστερον δὲ καὶ τὴν Κόρινθον παρεστήσατο. ὥς οὖν ταῦτά
 τε συνέβη, καὶ ὁ Τίτιος ὁ Μάρκος ὁ τε Ταῦρος ὁ Στατίλιος τό
 τε ἵππικὸν τοῦ Ἀντωνίου ἐξαίφνης ἐπεκδρομῶντες ἐκράτησαν καὶ
 6 Φιλάδελφον βασιλεῖα Παφλαγονίας προσεποιήσαντο, κὰν τούτῳ καὶ
 ὁ Δομίτιος ὁ Γναῖος ἀχθεσθεῖς τι τῇ Κλεοπάτρᾳ μετέστη, καὶ
 χρήσιμος μὲν οὐδὲν τῷ Καίσαρι ἐγένετο (νοσήσας γὰρ οὐκ ἐς μα-
 κρὰν ἐτελεύτησεν), ἔδοξε δ' οὖν ὥς καὶ κατεγνωκὼς τῶν πραγμάτων
 παρ' οἷς ἦν ἡντομοληκέναι (καὶ γὰρ καὶ ἄλλοι αὐτὸν συχνοὶ ἐμι-

7 5 ἐνναυλοχῆσαι ἐπιτηδεῖα? ^{ἐξίστα} 8 4 θατέρου πορθμοῦ 13 3 1 ἅπαν]
 αὐτόν*: cf. Thuc. 5 103 6 4 δ' om

μήσαντο), οὐκέθ' ὁμοίως ὁ Ἀντώνιος ἐθάρσει, ἀλλ' ὑπετόπει τε 7
πάντας καὶ ἀπέκτεινεν ἐκ τούτου ἄλλους τε καὶ Ἰάμβλιχον Ἀρα-
βίων τινῶν βασιλέα βασανίσας, Κύντον τε Ποστούμιον βουλευτὴν
διασπάρσασθαι τισιν ἐπιτρέψας. καὶ τέλος φοβηθεὶς μὴ καὶ ὁ Ἀέλ- 8
λιος ὁ Κύντος ὁ τε Ἀμύντας ὁ Γαλάτης (ἔνυχον δὲ ἐπὶ μισθοφό-
ρους ἔς τε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐς τὴν Θράκην πεπεμμένοι) τὰ
τοῦ Καίσαρος ἀνθέλωνται, ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς ὡς καὶ ἐπικουρή-
σων σφίσιν, ἂν τι πολέμιον προσπέσῃ. κὰν τούτῳ ναυμαχία τις 14
ἐγένετο. ὁ γὰρ Σόσσιος Λουκίου Ταρρησίου ναυσὶν ὀλίγαις ἐφορ-
μοῦντός σφισιν ἐλπίσας ἄξιόν τι λόγου πράξειν, ἂν πρὶν τὸν Ἀγρίπ-
παν ἐπελθεῖν συμβάλλῃ αὐτῷ (τῷ γὰρ Ἀγρίππᾳ ἦσαν τὸ ναυτικὸν
ἐπιτέτραπτο), ἐξανήχθη τε ἐξαπινάκως ὑπὸ τὴν ἔω, ὁμίχλην βαθεῖαν 2
τηρήσας ἵνα μὴ τὸ πλῆθος σφῶν προΐδῶν φύγῃ, καὶ παραχορήμα
τῇ πρώτῃ προσβολῇ τρεψάμενος αὐτὸν ἐπεδίωξε μὲν, οὐχ εἶλε δέ·
τοῦ γὰρ Ἀγρίππου κατὰ τόχην ἀπαντήσαντός οἱ οὐ μόνον οὐδὲν
τῆς νίκης ἀπώνατο, ἀλλὰ καὶ προσδιεσφάθη μετὰ τε τοῦ Ταρχον-
διμότου καὶ μετ' ἄλλων πολλῶν.

ὁ οὖν Ἀντώνιος διὰ τε τοῦτο, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπανελθὼν 3
ἱππομαχίᾳ τινὶ πρὸς τῆς τοῦ Καίσαρος προφυλακῆς ἡττήθη, οὐκέτ'
ἔγνω δίχα στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλ' ἐκλιπὼν τῆς νυκτὸς τὸ πλεσίον
τῶν ἐναντίων τάφρουμα ἀνεχώρησεν ἐπὶ θάτερα τοῦ πορθμοῦ, ἐνθα
αὐτῷ τὸ πλεον τοῦ στρατοῦ ἠϋλίζετο. καὶ ἐπειδὴ καὶ τὰ ἐπιτήδεια 4
αὐτόν, ὅτε καὶ τῆς σιτοπομπίας ἐιργόμενον, ἐπιλείπειν ἤρχετο, δια-
γνώμην ἐποίησαιο πότερον κατὰ χώραν μείναντες διακινδυνεύσωσιν
ἢ μεταστάντες πονοχρόνῳ τὸν πόλεμον διενέγκωσιν. εἰπόντων δὲ 15
ἄλλων ἄλλα ἐνίκησεν ἢ Κλεοπάτρα, τὰ τε ἐπικαιρότατα τῶν χωρίων
φρουραῖς παραδοθῆναι καὶ τοὺς λοιποὺς ἐς τὴν Αἴγυπτον μεθ'
ἑαυτῶν ἀπᾶραι συμβουλευσάσα. ταύτην γὰρ τὴν γνώμην ἔσχεν,
ἐπειδὴ ὑπὸ σημείων ἐταράχθη. χελιδόνες τε γὰρ περὶ τε τὴν σκη- 2
νὴν αὐτῆς καὶ ἐν τῇ νηὶ τῇ στρατηγίδι, ἐφ' ἧς ἐπέλει, ἐνεόττευσαν,
καὶ γάλα αἰμά τε ἐκ κηροῦ ἐρρύν· τὰς τε εἰκόνας αὐτῶν, ὡς οἱ
Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἀκροπόλει τὸ τῶν θεῶν σχῆμα ἐχούσας ἔστησαν,
κεραυνοὶ ἐς τὸ θέατρον κατήραξαν. ἔκ τε οὖν τούτων καὶ ἐκ τῆς 3
τοῦ στρατεύματος καὶ ἀθυρίας ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀρρωστίας ἡ Κλεο-
πάτρα αὐτὴ τε ἔδισε καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐξεφόβησεν. οὐ μόντοι
καὶ κρύφα, ἢ καὶ φανερώς ὡς καὶ φεύγοντες, ἐκπλεῦσαι, μὴ καὶ ἐς
δέος τοὺς συμμάχους ἐμβάλωσιν, ἠθέλησαν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ ναυμα-
χίαν παρασκευαζόμενοι, ἢ ἅμα, ἂν τι ἀντίσ提ται, βιάσωνται τὸν

- 4 ἐκπλουν. καὶ τούτου πρώτον μὲν τὰ ἄριστα τῶν σκαφῶν, περὶ δὲ ἐλάττους οἱ ναῦται ἐκ τε τῆς φθορᾶς καὶ ἐκ τῆς αὐτομολίας ἐργάσασθαι, ἐπιλεξιμένοι τὰ λοιπὰ κατέπλησαν, ἔπειτα δὲ νύκτωρ πάντα τὰ τιμιώτατα λαθραίως ἐς αὐτὰς ἐσεφόρησαν. περὶ δὲ τε ἔτοιμα ἦν, συνεκάλεσεν ὁ Ἀντώνιος τοὺς στρατιώτας καὶ ἔφη τοιάδε.
- 16 "ὅσα μὲν ἐπ' ἐμοῦ προσήγον ἦν ἐκπορισθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον, πάνθ' ἱκανῶς ὧς ἄνδρες στρατιῶται προπαρασκευάσται. καὶ γὰρ πληθὺς πολὺ ἔμῳν ἐστί, πᾶν ὅ τι περ ἄνθρωπος καὶ παρὰ τῶν ὑπηκόων καὶ παρὰ τῶν συμμάχων ἐξευλεγμένον· καὶ παντὸς εἶδους μάχης, ὅσα γε καὶ παρ' ἡμῶν νομίζεται, ἐπὶ τοσοῦτον χειροτέχνηται ἔστε ὥστε καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἑκαστοὶ φοβεροὶ τοῖς ἀντιπάλοις εἶναι.
- 2 ὁρᾶτε δὲ πὺν καὶ αὐτοὶ ὅσον μὲν καὶ οἷον ναυτικὸν ἔχομεν, ὅσους δὲ καὶ οἷους ὁπλίτας ἱππέας σφενδονήτας πελταστὰς τοξότας ἵπποτοξότας· ὧν τὰ μὲν πλείω οὐδ' ὑπάρχει ἀρχὴν τοῖς ἐναντίοις, ὅσα δὲ κέκτηνται, πολὺ ἐλάττω καὶ ἀσθενέστερα τῶν ἡμετέρων ἐστίν.
- 3 καὶ μὲν καὶ τὰ χορήματα κελεύουσιν μὲν ὀλίγα καὶ ταῦτα ἐκ συντελείας βιβαίον πεπορισμένα οὐτ' ἂν ἐπὶ πολὺ ἐξαρκέσειεν ἡμῶν, καὶ τοὺς συνεσπληροχότας αὐτὰ οὐκαιοτέρους ἡμῶν ἢ τοῖς λαβοῦσι πεποίηκεν εἶναι, ὥστε μήτ' ἄλλως ἐννοικῶς σιγᾶς αὐτοῖς ἔχειν καὶ προσέτι καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ στασιάζειν· ἡμῶν δὲ ἐκ περιστάσεως παρεσκευασμένα οὔτε λελύπηκέ τινα καὶ πάντας ἡμᾶς ὠφελήσει.
- 17 πρὸς δὲ τούτοις τοσοῦτοις τε καὶ τοιούτοις οὖσιν ὠκνησα μὲν ἄλλως αὐτὸς περὶ ἐμμαντοῦ σεμνόν τι εἰπεῖν· περὶ δὲ καὶ τοῦθ' ἐν τῶν πρὸς τὸ τοῦ πολέμου κράτος φερρόντων ἐστί καὶ μέγιστόν γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εἶναι πεπίστευται, λέγω δὲ τὸ καὶ στρατηγού τινος ἀρίστου τοὺς καλῶς πολεμήσοντας τυχεῖν, ἀναγκαιότατόν μοι τὸν περὶ ἐμμαντοῦ λόγον αὐτῇ ἢ χρεῖα πεποίηκεν, ἵν' ἔτι μᾶλλον εἰδῇτε τοῦθ', ὅτι αὐτοὶ τε τοιοῦτοί ἐστε οἷοι καὶ ἄνευ ἄρχοντος ἀγαθοῦ νικᾶν, καὶ ἐγὼ τοιοῦτος οἷος καὶ μετὰ κακῶν στρατιωτῶν
- 3 κρατεῖν δύνασθαι. τήν τε γὰρ ἡλικίαν ταύτην ἄγω ἐν ἧ καὶ μάλιστα ἀνθρώποι καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ διανοίᾳ ἀκαμάτουνσι, καὶ μήτε τῇ τῆς νεότητος προπετεία μήτε τῇ τοῦ γήρους ἐκλύσει κακύνονται, ἀλλ' αὐτὸ τὸ μέσον ἐκατέρου ἔχοντες ἔρρωται τὰ μάλιστα· καὶ προσέτι τοιαύτη μὲν φύσει τοιαύτη δὲ καὶ παιδεία κέχρηται ὥστε καὶ γινῶναι πάντα τὰ προσήκοντα καὶ εἰπεῖν ὅσα δύνασθαι. τήν τε ἐμπειρίαν, ἥπερ πῶν καὶ τοὺς ἀνόητους καὶ τοὺς ἀπαιδεύτους λόγον τινος ἀξίους δοκεῖν εἶναι ποιεῖ, διὰ πάντων μὲν
- 5 τῶν πολιτικῶν πάντων δὲ τῶν στρατιωτικῶν προσέλημα· ἐκ τε

16 1 5 ἐπὶ τοσοῦτοις] καὶ τοσοῦτοι* 3 2 ἂν suspectum 17 1 4 καὶ τὸ*

2 2 αὐτῇ*

γὰρ μειρακίον δεῦρο αἰεὶ ἐν αὐτοῖς ἐξήτασμαι, καὶ πολλὰ μὲν ἤρ-
 θην πολλά δὲ ἤρξα, ἀφ' ὧν τοῦτο μὲν ὅσα τε καὶ οἷα χορὴ προσ-
 τάσσειν, τοῦτο δὲ ὅσα καὶ οἷα χορὴ πειθαρχοῦντα πράττειν, μεμύ-
 ϑηκα. ἐφοβήθην, ἐθάρσυνα· ἐξ ὧν τοῦ μὲν τὸ μὴ ῥαδίως τι ⁶
 δεδιέναι, τοῦ δὲ τὸ μὴ προχεύειν ἀποτολμᾶν εἶθισμαι. ἐνέτυχσα,
 ἐπαισα· παρ' ὧν τὸ μὴτ' ἀπογινώσκειν τι μὴθ' ὁπερρηγοῦν ἔχω.

λέγω δὲ ταῦτα ἐν εἰδόσι, μάρτυρας ἑμῆς τοὺς ἀκοῦοντας αὐ- ¹⁸
 τῶν ποιούμενος, οὐχ ἵν' ἄλλως τι περὶ ἐμῆς τοῦ κοινῆς αἰσῆς
 γὰρ μοι πρὸς εὐχλείαν τὸ συνεῖδος ἑμῶν ἐπάσχει) ἀλλ' ἵνα καὶ
 ἐκ τούτων καταμύθητε ὅση βέλτιον τῶν ἐναντίων παρεσκευάσμεθα.
 ἐλαιοῦμενοι γὰρ ἡμῶν καὶ τῷ πλήθει τῶν τε στρατιωτῶν ἡμῶν ²
 καὶ τῶν χρημάτων καὶ τῷ πολυειδεῖ τῆς παρασκευῆς, οὐδενὶ τῶν
 πάντων τοσοῦτον ἐλλείπουσιν ὅσον τῇ τε ἡλικίᾳ καὶ τῇ ἀπειρίᾳ
 τοῦ στρατηγούμενος αὐτῶν. περὶ οὗ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν δέομαι
 καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς εἰπεῖν, κεφαλαιώσας δὲ ἐρῶ τοῦτο ὃ καὶ ³
 ἡμεῖς ἐπίστασθε, ὅτι τε ἀρρωστύτατος τῷ σώματι ἐστίν, καὶ ὅτι
 οὐδεμίαν πώποτε ἐπιφανῆ μάχην οὐτ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ οὐτ' ἐν τῇ
 θαλάσῃ αὐτὸς νενίκηκεν. ἀμείλει καὶ ἐν τοῖς Φιλίπποις ἐν τῷ
 αὐτῷ ἡμέρᾳ ἐγὼ μὲν ἐκράτησα ἐκείνος δὲ ἡττήθη.

τοσοῦτο μὲν ἀλλήλων διαφέρουμεν, τὰ δὲ δὴ πολλὰ τῶν ἡμῶν ⁴
 παρεσκευασμένων καὶ αἱ νῆες γήγροται. εἰ δ' οὐκ τινὰ καὶ ἐκεῖνοι
 ἰσχὴν ἔχουσιν, ἀλλ' ἐν τε τῷ ὀπλιτικῷ καὶ κατὰ τὴν γῆν εὐροῖτ' ἂν
 αὐτὴν οὖσαν, ταῖς δὲ δὴ ναυσὶν οὐδ' ἀντῆραι τὸ παράπαν ἡμῶν
 δυνήσονται. ὁρᾶτε γὰρ πον καὶ αὐτοὶ καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ ⁵
 πᾶχος τῶν ἡμετέρων σκαφῶν, ὥστε εἰ καὶ τὸν ἀριθμὸν ἰσοπαλεῖς
 αὐταῖς ἐκεῖναι ἦσαν, ἀλλ' ὅπό γε τούτων οὐδὲν ἂν οὔτε ταῖς ἐμβο-
 λαῖς οὔτε ταῖς προσβολαῖς ἐκακοῦργησαν· τὸ μὲν γὰρ ἡ πυχύτης
 τῶν ξύλων, τὸ δὲ αὐτὸ τὸ ὕψος τῶν νεῶν, καὶ εἰ μηδεὶς ἀπ' αὐτῶν
 ἡμύνετο, πάντως ἂν ἐπέσχευ. ποῦ δὲ δὴ καὶ τοξοτῶν καὶ σφενδο- ⁶
 νητῶν τοσοῦτων ἐπιπλεόντων, καὶ προσέτι καὶ ἀπὸ τῶν πύργων
 ἄνωθεν αὐτῶν ἐφικνουμένων, δυνήσεται τίς σφισι προσμῖξαι; εἰ
 δὲ δὴ καὶ πλησιάσειε τις, πῶς μὲν ἂν οὐχ ἢπ' αὐτοῦ τοῦ πλήθους
 τῶν κοπιῶν βαπτισθεῖη, πῶς δ' οὐκ ἂν ἐπὶ πάντων τῶν τε ἀπὸ
 τῶν κατιστρομμάτων καὶ τῶν ἀπὸ τῶν πύργων βαλλόμενος κατα-
 πονωθεῖη; μὴ γὰρ, ὅτι περὶ Σικελίαν Ἀγρίππας ἐνανκράτησε, ¹⁹
 παρὰ τοῦτο καὶ ἀρετὴν αὐτοῦς ναυτικὴν ἔχειν ἡγείσθε· οὔτε γὰρ
 πρὸς τὸν Σέξτον ἀλλὰ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, οὔτε πρὸς ὁμοίαν
 ἡμῶν ἀντιπαρασκευὴν ἀλλὰ πρὸς πολὺν διάφορον ἡγωνίσαντο. εἰ ²

- τέ τις τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν ἐκείνην ἐν μεγάλῳ τιθείῃ, δίκαιός ἐστι καὶ τὴν ἥτιαν τὴν αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος, ἣν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σέξτου ἐνικήθη, ἀντιλογίσασθαι· καὶ οὕτως οὐχ ὅπως ἴσα πρὸς ἴσα, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλείω καὶ κρείττω πάντα τὰ ἡμέτερα τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων εὐρήσει. τὸ δ' ὅλον, πόσῃ μὲν ἡ Σικελία μερίδα τῆς ἄλλης ἀρχῆς, πόσῃ δὲ ἡ τοῦ Σέξτου δύναμις τῆς ἡμετέρας παρασκευῆς εἶχεν, ὥστε τινὰ εἰκότως ἂν τὰ τοῦ Καίσαρος, τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ὄντα καὶ μῆτε πλείω μῆτ' ἀμείνω γεγονότα, καταδεῖσαι μάλ-
 4 λον ἐξ ὧν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἢ θαρσύνῃται ἐξ ὧν ἔπταισεν. ὅθεν πον καὶ ἐγὼ ταῦτα λογιζόμενος οὐκ ἠθέλησα τῷ περὶ προαποκινδυνεύσαι, ἐν ᾧ δὴ δοκοῦσι τρόπον τινὰ ἰσχύειν, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν πταίσματος τινος ἐν ἐκείνῳ γενομένου ἀθνυμήσῃ, ἀλλὰ ταῖς ναυσίν, αἷς κρά-
 5 τιστοί τ' ἐσμέν καὶ παμπληθὲς αὐτῶν περιέσμεν, ἵν' ἐν ταύταις κρατήσαντες καὶ τοῦ περὶ σφῶν κατασφρονήσωμεν. εὖ γὰρ δὴ τοῦτο ἴστε, ὅτι πᾶσα ἡ τοῦ πολέμου ῥοπὴ ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἀμφοτέροις ἡμῶν ἥρτηται· καὶ τούτῳ περὶ γενώμεθα, οὐδὲν ἐτι δεινὸν οὐδ' ὑπὸ τῶν ἄλλων πεισόμεθα, ἀλλ' ὥσπερ ἐν νησιδίῳ τινὶ αὐτούς, ἅτε πάντων τῶν πέριξ ἡμετέρων ὄντων, ἀπειληφότες ἀκο-
 νιτί, καὶ μὴν ὅτι οὐχ ὑπὲρ μικρῶν οὐδ' ὑπὲρ φαύλων τινῶν ἀγωνιούμεθα, ἀλλ' ὥστε προθυμηθέντες μὲν τῶν μεγίστων τυχεῖν ἀμελήσαντες δὲ τὰ δεινότατα παθεῖν, οὐδὲ λόγον προσδεῖν ἡγοῦμαι.
 2 τί γὰρ οὐκ ἂν ἡμᾶς, ἂν γε καὶ κρατήσωσιν, ἐργάσαιντο, πάντας μὲν ὡς εἰπεῖν τοὺς μετὰ τοῦ Σέξτου τῶν ἐλλογίμων γενομένων ἀπεκτονότες, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν μετὰ τοῦ Λεπίδου συναραμένων
 3 σφίσι ἀπολωλεκότες; καὶ τί λέγω ταῦτα, ὅποτε καὶ αὐτὸν τὸν Λέπιδον, μῆτε τι ἀδικήσαντα καὶ προσέτι καὶ συμμαχήσαντα αὐτοῖς, τῆς τε ἡγεμονίας ἀπάσης παραλελύκασι καὶ ὥσπερ τινὰ ἀλγυλά-
 4 λωτον ἐν φρουρᾷ ἔχουσι, καὶ τοὺς τε ἐξελευθένους πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ προσέτι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ χωρία κεκτημένους ἡργυρολόγηκασιν οὕτως ὥστε καὶ ἐς ὅπλα τινὰς αὐτῶν ἐλθεῖν ἀνα-
 4 γάσσει, καὶ τούτου συχνὸς φθέραι; ἀλλ' ἔστιν ὅπως φείσονται ἡμῶν οἱ τῶν συμμάχων μὴ πεφεισμένοι; ἀφῆξονται τῶν ἡμετέρων οἱ τὰ τῶν οἰκείων δεδασμολογηκότες; φιλανθρωπεύονται τι νική-
 5 σαντες οἱ καὶ πρὶν κρατῆσαι τί πεποιηκότες; καὶ ἵνα γε μὴ πάντα τὰ τῶν ἄλλων λέγων διατρίβω, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἐς ἡμᾶς αὐτοῖς τετολ-
 5 μημένα καταλέξω, τίς μὲν οὐκ οἶδεν ὅτι κοινῶν ἐγὼ καὶ συνάρχων τοῦ Καίσαρος ἀποδειχθεὶς, καὶ τὴν τε προστασίαν τῶν κοινῶν ἐκ

τοῦ ἴσου αὐτῷ λαβὼν καὶ τιμῶν καὶ ἀρχῶν τῶν ὁμοίων τυχῶν,
καὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον ἐν αὐταῖς ὢν, πάντων αὐτῶν, ὅσον ἐπ'
ἐκείνῳ ἐστίν, ἀπεστέρημαι, καὶ ἰδιώτης μὲν ἔξ ἡγεμόνος ἄτιμος δ'
ἔξ ὑπάτου γέγονα, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου οὐδ' ὑπὸ τῆς βουλῆς (πῶς 6
γάρ, ὁπότε καὶ ἔφυγον ἄντικρυς ἐκ τῆς πόλεως καὶ οἱ ὑπάτοι καὶ
ἄλλοι τινές, ἵνα μηδὲν τοιοῦτο ψηφίσωνται;) ἀλλ' ὑπὸ τε αὐτοῦ
ἐκείνου καὶ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ὄντων, οἵτινες οὐκ αἰσθάνονται
μόναρχον αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοὺς πρώτους ἀσχοῦντες. ὁ γὰρ τολμήσας 7
τὰς διαθήκας μου ζῶντος, δύναμιν τοσαύτην ἔχοντος, Ἀρμενίους
νικῶντος, καὶ ζητῆσαι καὶ βίβη τοὺς λαβόντας αὐτὰς ἀφελῆσθαι καὶ
ἀνοῖξαι καὶ δημοσίᾳ ἀναγνῶναι πῶς ἂν ἢ ὑμῶν ἢ ἄλλον τινὸς
φείσεται; καὶ ὁ γε τοιοῦτος ἐς ἐμὲ τὸν φίλον τὸν ὁμοτράπεζον τὸν 8
συγγενῇ γεγονῶς πῶς ἂν φιλάνθρωπόν τι πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς
οὓς οὐδὲν αὐτῷ συμβόλαιόν ἐστι, ποιήσειεν;

καὶ μὴν εἰ δεῖ τι τοῖς ἐψηφισμένοις ὑπ' αὐτοῦ τεκμαίρεσθαι, 21
ὑμῖν μὲν καὶ φανερώς ἀπειλεῖ (πολεμίους γοῦν ἄντικρυς τοὺς πλεί-
ονας ὑμῶν πεποιήται), ἐμοὶ δ' οὐδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπήγγελλε,
καίτοι καὶ πολεμίων μοι καὶ πάντα οὐχ ὅπως τὰ τοῦ κεκρατηκότος
ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ πεφονευκότος με ἤδη ποιῶν. ὥσθ' ὁπότε ἐμέ, ὃν 2
μηδέπω καὶ νῦν πολέμιον ἔχειν προσποιεῖται, τοιαῦτα δέδρακεν,
ἥμισυ ἂν ὑμῶν ἀπόσχοιτο, οἷς καὶ αὐτὸς ἐκπεπολεμῆσθαι σαφῶς
ὁμολογεῖ. τί ποτ' οὖν αὐτῷ βούλεται τὸ τὰ μὲν ὅπλα πᾶσιν ὁμοίως 3
ἡμῖν ἐπιφέρειν, ἐν δὲ δὴ τῷ ψηφίσματι τοῖς μὲν πολεμεῖν τοῖς δὲ
μὴ φάσκειν; οὐ μὰ Δί' οὐχ ἵνα διαφοροτήτῃ τινα ἐν ἡμῖν ἐργά-
σῃται, οὐδ' ἵνα τοῖς μὲν ἄλλως τοῖς δὲ ἄλλως, ἂν γε καὶ κρατήσῃ,
χρησῇται, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς στασιάσας συγκρούσῃ καὶ κατὰ τοῦτο
ἀσθενεστέρους ποιήσῃ. οὐ γὰρ ἄγνοεῖ γε ὅτι ὁμοφρονούντων μὲν 4
ἡμῶν καὶ καθ' ἐν πάντα πραττόντων οὐδαμῇ οὐδαμῶς κρείττων ἂν
γένοιτο, διενεχθέντων δέ, καὶ τῶν μὲν ταῦτα τῶν δ' ἐκεῖνα ἐλομένων,
τάχ' ἂν κρατήσῃεν· καὶ διὰ τοῦτο τοῦτον ἡμῖν τὸν τρόπον προσφέ-
ρεται. ὥσπερ οὖν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συνόντες μοι Ῥωμαῖοι τὸν τε 22
κίνδυνον, καίπερ ἄδειάν τινα τῶν ἐψηφισμένων ἔνεκα ἔχοντες, προο-
ρώμεθα καὶ τὴν ἐπιβουλὴν αὐτοῦ συνίμεν, καὶ οὔτε προῖέμεθα
ὑμᾶς οὔτ' αὐτὸ ἰδίᾳ τὸ συμφέρον ἡμῖν αὐτοῖς προσκοποῦμεν, οὕτω 2
που καὶ ὑμᾶς, οὓς οὐδ' αὐτὸς ἀρνεῖται μὴ οὐκ ἐχθροὺς καὶ ἐχθί-
στοις γε ἡγεῖσθαι, χρὴ πάντα ταῦτα ἐνθυμηθέντας, καὶ κοινούς
μὲν τοὺς κινδύνους κοινὰς δὲ καὶ τὰς ἐλπίδας ποιησαμένους, καὶ
συνάρασθαι τὰ πράγματα παντοίως καὶ συσπονδᾶσαι προθύμως,

θέντας παρ' ἄλληλα καὶ ἃ πεισόμεθα, ὥσπερ εἶπον, ἡττηθέντες,
 3 καὶ ὧν τευξόμεθα κρατήσαντες. μέγα μὲν γὰρ καὶ τὸ μηδὲν μήθ' ἔβρισιτιζὸν μήτε πλεονεκτιζὸν ἐλαττωθέντας πῃ ἡμᾶς παθεῖν, μέγιστον δὲ τὸ νικῆσαντας πάνθ' ὅσα τις ἂν εὔξαιτο πράττειν. αἰσχιστον δὲ τοσοῦτους καὶ τοιοῦτους ὄντας, καὶ ὅπλα καὶ χρήματα καὶ ναῦς καὶ ἵππους ἔχοντας, τὰ χεῖρονα ἀντὶ τῶν ἀμεινόντων ἐλέσθαι, καὶ παρὸν καὶ ἐκείνοις τὴν ἐλευθερίαν παρασχεῖν, συνδουλεῦσαι
 4 μᾶλλον αὐτοῖς ἐθέλειν. τοσοῦτο γὰρ πον διαφέρομεν ἀλλήλων ὥσθ' ὁ μὲν καὶ ἑμῶν μοναρχεῖσθαι ἐπιθυμεῖ, ἐγὼ δὲ καὶ ἐκείνους ἐλευθεροῦμαι βούλομαι, καθάπερ πον καὶ τοῖς ὄρκοις πεπίστωμαι. ὥς οὖν ἑπὶ ἀμφοτέρων ὁμοίως ἀγωνισόμενοι, καὶ κοινὰ τὰ γὰρ πᾶσι κατακτησόμενοι, σπουδάσωμεν ὡς ἄνδρες στρατιῶται ἐν τε τῷ παραχοῖμα κρατῆσαι καὶ διὰ παντὸς εὐδαιμονῆσαι.”

23 τοιαῦτά τινα ὁ Ἀντώνιος εἰπὼν πάντας μὲν τοὺς πρώτους τῶν συνόντων οἱ ἐς τὰς ναῦς ἐσεβίβασε, μή τι νεωτερίσῃσι καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι, ὥσπερ ὁ τε Δέλλιος καὶ ἄλλοι τινὲς αὐτομολήσαντες, πυρπληθεῖς δὲ καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ὀπλίτας ἐνε-
 2 βιβάσαιο. ἐπειδὴ γὰρ τῷ τε μεγέθει τῶν τοῦ Καίσαρος ρεῶν καὶ τῷ πλήθει τῶν ἐπιβατῶν αὐτοῦ ὁ Σέξτος οὐχ ἥμισυ ἡττητο, τὰ τε σκάφη κατεσκεύασε πολλὰ τῶν ἐναντίων ἐπερέχοντα (τριήρεις μὲν γὰρ ὀλίγας, τετρήρεις δὲ καὶ δεκτῆρεις καὶ τὰ λοιπὰ τὰ διὰ
 3 μέσον πάντα ἐξεποίησεν) καὶ ἐπ' αὐτὰ πύργους τε ὑψηλοὺς ἐπικατεσκεύασε καὶ πληθὺς ἀνθρώπων ἐπανεβίβασεν, ὥστε καθάπερ ἀπὸ τειχῶν αὐτοὺς μάχεσθαι. Καῖσαρ δὲ καθέωρα μὲν τὴν παρασκευὴν αὐτῶν καὶ εὐτρεπίετο, μαθὼν δὲ δι' αὐτὴν καὶ τὴν διάνοιάν σφιν παρὰ τε ἄλλων καὶ παρὰ τοῦ Δελλίου συνήγαγε καὶ αὐτὸς τὸ στρατεύμα καὶ ἐλέξεν ὧδε.

24 “ὄρων ὡς ἄνδρες στρατιῶται, καὶ ἔξ ὧν ἀκοῇ μεμάθηκα καὶ ἔξ ὧν ἔργῳ πεπεισάμην, τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν πολεμικῶν, μᾶλλον δὲ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων, τοῖς τὰ τε δικαιοτέρα καὶ τὰ εὐσεβέστερα καὶ φρονεῖν καὶ πράττειν κατορθούμενα, τοῦτό πον καὶ αὐτὸς οὐχ ἥμισυ ἐννοῶ καὶ ἡμῖν πυραινῶ προσχο-
 2 πτεῖν. καὶ γὰρ εἰ τὰ μάλιστα καὶ πολλὴν καὶ μεγάλην ἰσχύν, ἀφ' ἧς ἂν τις καὶ τὰ ἥττον δίκαια προελόμενος κρατήσιν ἐπιείκειν, ἔχομεν, ὅμως πολλὸν μᾶλλον ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου ὑποθέσει ἢ ἐπὶ
 3 ταύτῃ θαρσύνει. τὸ γὰρ τοι Ῥωμαῖοις τε ὄντας καὶ τῆς πλείστης καὶ ἀρίστης τῆς οἰκουμένης ἄρχοντας καταφρονεῖσθαι καὶ καταπατεῖσθαι πρὸς γυναικὸς Αἰγυπτίας ἀνάξιον μὲν τῶν πατέρων

22 2 6 ἐνθυμηθέντας παρὰλληλα*

24 2 1 εἰ τὰ] οὐ*

3 τοῦ om

3 2 τῆς om*

ἡμῶν τῶν τὸν Πέρσον τὸν Φίλιππον τὸν Περσέα τὸν Ἀντίοχον
 καθελόντων, τῶν τοὺς Νορμαντίνους τοὺς Καρχηδονίους ἀναστη-
 σάντων, τῶν τοὺς Κίμβρους τοὺς Ἀμβρώνας κατακοιμάντων, ἀνά- 4
 ξιον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τῶν τοὺς Γαλάτας κατεστραμμένων, τῶν
 τοὺς Παννονίους χειρωμένων, τῶν μέχοι τοῦ Ἰστρον προκωχωρη-
 κότων, τῶν τὸν Ῥῆρον διαβεβηκότων, τῶν ἐς Βρεττανίαν πεπεραιω-
 μένων, πῶς μὲν γὰρ οὐ μέγα ἂν ἀλγίσαιαν πάντες ἐκείνοι οἱ τὰ 5
 προειρημένα κατειργασμένοι, εἰ αἰσθοντο ἡμῶς ὀλέθρου γυναικὶ
 ὑποπεπωκότας; πῶς δ' οὐκ ἂν ἡμεῖς μεγάλως ἀσχημονήσαιμεν,
 εἰ πάντων ἄρετῇ πανταχοῦ περιόντες ἔπειτα τὰς τούτων ἔβρεις
 πρῶως φέρομεν, οἳ τινες ὦ Ἡράκλεις, Ἀλεξανδροεῖς τε καὶ Αἰγύπ- 6
 τιοι ὄντες (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις αὐτοὺς χεῖρον ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν
 ἔχοι;) καὶ τὰ μὲν ἐρετὰ καὶ ἄλλα θηρία ὥσπερ τινὰς θεοὺς
 θεραπεύοντες, τὰ δὲ σώματα τὰ σφέτερα ἐς δόξαν ἀθανασίας τυ-
 ριχεύοντες, καὶ θρασύνασθαι μὲν προπετέστατοι ἀνδρῖσασθαι δὲ 7
 ἀσθενέστατοι ὄντες, καὶ τὸ μέγιστον γυναικὶ ἀντὶ ἀνδρὸς δουλεύον-
 τες, ἐτόλμησαν τῶν τε ἡμετέρων ἀγαθῶν ἀντιποιήσασθαι καὶ δι'
 ἡμῶν αὐτὰ κατακτήσασθαι, ὥστε σφίσιν ἐκονσίους ἡμῶς τῆς ὑπαρ-
 χούσης ἡμῖν εὐδαιμονίας παραχωρήσαι. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ὁδύ- 25
 ραιτο ὁρῶν στρατιώτας Ῥωμαίους δορυφοροῦντας τὴν βασιλίδα
 αὐτῶν; τίς δ' οὐκ ἂν στενάξειεν ἀκούων ἱππέας καὶ βοτλεντὰς
 Ῥωμαίων κολαζέοντας αὐτὴν ὥσπερ ἐννόχους; τίς δ' οὐκ ἂν 2
 θορήσει καὶ ἀκούων καὶ ὁρῶν αὐτὸν τὸν Ἀντώνιον τὸν δις ἑπαιτον,
 τὸν πολλάκις αὐτοκράτορα, τὸν τὴν προστασίαν μετ' ἐμοῦ τῶν κοι-
 νῶν ἐπιτραπέντα, τὸν τοσαύτας μὲν πόλεις τοσαῦτα δὲ στρατιώπαιδα
 ἐγχειρισθέντα, ῥῖν πάντα μὲν τὰ πάτρια τοῦ βίον ἔθνη ἐκλειοπότη, 3
 πάντα δὲ τὰλλότρια καὶ βαρβαρικά ἐξηλωκότα, καὶ ἡμῶν μὲν ἢ
 τῶν νόμων ἢ τῶν θεῶν τῶν προγονικῶν μηδὲν προτιμῶντα, τὴν
 δ' ἀνθρώπων ἐκείνην καθάπερ τινὰ Ἰσιν ἢ σελήνην προσκυνῶντα,
 καὶ τοὺς τε παῖδας αὐτῆς ἥλιον καὶ σελήνην ὀνομάζοντα, καὶ τὸ 4
 τελευταῖον καὶ ἑαυτὸν Ὅσιον καὶ Διόνυσον ἐπιτεκληκότα, καὶ τού-
 των, καθάπερ πάσης μὲν τῆς γῆς πάσης δὲ τῆς θαλάσσης κυριεύ-
 οντα, καὶ νήσους ὅλας καὶ τῶν ἡπείρων τινὰς κεχαρισμένον; ἀπιστι 5
 μὲν εὐ οἶδ' ὅτι καὶ θαυμαστὰ ταῦτα ἐμῖν, ὦ ἄνδρες στρατιῶται,
 φαίνεται· διὰ τοῦτο δὲ δὴ μᾶλλον ἀγανακτεῖν ὀφείλετε. εἰ γὰρ ἂ
 μηδ' ἀκούσαντες πιστεύετε, ταῦτ' ὅντως γίγνεται, καὶ ἐφ' οἷς οὐκ
 ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἀλγίσαιε μαθὼν, ταῦτ' ἐκείνος ποιεῖ τρυφῶν,
 πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ἐπεροργισθήτε;

- 26 καίτοι ἔγωγε καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς οὕτω περὶ αὐτὸν ἐσπούδασα
ὥστε αὐτῷ καὶ τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας μεταδοῦναι καὶ τὴν ἐμὴν
τοῦ ἀδελφῆν συνοικίσει καὶ στρατεύματα χαρίσασθαι· καὶ μετὰ
2 τοῦθ' οὕτως ἐπικεικώς, οὕτω φιλικῶς πρὸς αὐτὸν ἔσχον ὥστε μήθ'
ὅτι τὴν ἀδελφὴν μου ἔβρισε, μήθ' ὅτι τῶν γεννηθέντων οἱ ἐξ αὐ-
τῆς τέκνων ἡμέλησε, μήθ' ὅτι τὴν Αἰγυπτίαν αὐτῆς προετίμησε,
μήθ' ὅτι τοῖς ἐκείνης παισὶ πάνθ' ὡς εἰπεῖν τὰ ὑμέτερα ἐδωρήσατο,
3 μήτε δι' ἄλλο μηδὲν ἐθελῆσαι αὐτῷ πολεμῆσαι. αἴτιον δὲ ὅτι
πρῶτον μὲν ἐνόμιζον οὐ τὸν αὐτὸν δεῖν τρόπον πρὸς τε τὴν Κλεο-
πάτραν καὶ πρὸς τὸν Ἀντώνιον προσφέρεσθαι· ἐκείνην μὲν γὰρ καὶ
ὑπὸ τοῦ ἄλλοφύλου πολεμίαν εὐθὺς οἷς ἔπραττεν εἶναι, τοῦτον δέ,
4 ἅτε καὶ πολίτην, ἐνδέχεσθαι σωφρονισθῆναι. ἔπειτα δὲ ἤλπιζον
ὅτι εἰ καὶ μὴ ἐθελούσιος, ἀλλ' ἄκων γε ἐκ τῶν ἐπ' ἐκείνῃ ψηφι-
σθέντων μεταγνώσεται. διὰ μὲν δὴ ταῦτα οὐδένα αὐτῷ πόλεμον
ἐπήγγειλα· ἐπειδὴ δὲ ὑπεριδὼν αὐτὰ καὶ καταφρονησας οὐτ' ἀφιέν-
των αὐτὸν ἡμῶν ἀφεθῆναι οὐτ' ἐλεούντων ἐλεηθῆναι βούλεται, ἀλλ'
5 εἴτε ὡς ἀλόγιστος εἶθ' ὡς μαινόμενος (καὶ γὰρ τοῦτ' ἐγὼ ἀκηκοὺς
πεπίστευκα, ὅτι ὑπ' ἐκείνης τῆς καταράτου μεμύγεται) τῆς μὲν
ἡμετέρας εὐεργεσίας καὶ τῆς παρ' ἡμῶν φιλανθρωπίας οὐδὲν προ-
τιμῶ, τῇ δὲ γυναικὶ δουλεύων τὸν τε πόλεμον καὶ τοὺς κινδύνους
τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἀνθαιρέτους καὶ καθ' ἡμῶν καὶ κατὰ τῆς πατρί-
δος ἀναιρεῖται, τί λοιπὸν ἄλλο πλὴν ἀμύνασθαι καὶ τοῦτον μετὰ
27 τῆς Κλεοπάτρας ἡμῶν προσήκει; μήτ' οὖν Ῥωμαῖον εἶναι τις αὐτὸν
νομίζετω, ἀλλὰ τινα Αἰγύπτιον, μήτ' Ἀντώνιον ὀνομαζέτω, ἀλλὰ
τινα Σαραπίωνα· μὴ ὑπατον, μὴ αὐτοκράτορα γεγονέναι ποτὲ
2 ἡγείσθω, ἀλλὰ γυμνασίαρχον. ταῦτα γὰρ ἀντ' ἐκείνων αὐτὸς ἐθε-
λοντῆς ἀνθέλλετο, καὶ πάντα τὰ πάτρια σεμνολογήματα ἀπορρήψας
εἰς τῶν ἀπὸ Κανώβου κυμβαλιστῶν γέγονεν. μὴ μέντοι μηδὲ δέισῃ
3 τις αὐτὸν ὡς καὶ ῥοπὴν τῷ πολέμῳ παρῆχοντα. ἦν μὲν γὰρ οὐδὲ
ἐν τῷ πρὶν ἄξιος τινός, ὡς πού σαφῶς ἴστε οἱ περὶ Μούτιναν
αὐτοῦ κεκρατηκότες· εἰ δ' οὖν ποτὲ καὶ ἐκ τῆς σὺν ἡμῶν στρατείας
ἀρετὴν τινα ἔσχεν, ἀλλ' ἐν ἴστε ὅτι νῦν πᾶσαν αὐτὴν ἐν τῇ τοῦ
4 βίου μεταβολῇ διέφθαρκεν. ἀδύνατον γὰρ ἐστὶ βασιλικῶς τέ τινα
τροφῶντα καὶ γυναικείως θρονητόμενον ἀνδρῶδες τι φρονῆσαι καὶ
πρᾶξαι, διὰ τὸ πᾶσαν ἀνάγκην εἶναι, οἷοις ἂν τις ἐπιτηδεύμασι
5 συνῇ, τοιούτοις αὐτὸν ἑξομοιοῦσθαι. τεκμήριον δέ, ἓνα πόλεμον
ἐν παντὶ τούτῳ τῷ χρόνῳ πεπολεμηκὼς καὶ μίαν στρατείαν πεποι-
μένος παμπόλλους μὲν ἐν ταῖς μάχαις πολίτας ἀπολώλεκεν, αἰσχιστα
δὲ ἀπὸ τῶν Πραάσιων ἀποκεχώρηκε, πλείστον δὲ καὶ ἐν τῇ φυγῇ
6 προσαποβέβληκεν. ὥστ' εἰ μὲν γελοῖως πως ὀρχεῖσθαι καὶ χορδα-

κίζειν τινὰ ἡμῶν ἐχρῆν, πάντως ἂν ἔλαιτον αὐτοῦ ἡνέγκατο (ταῦτα γὰρ μεμελέτηκεν)· ἐπειδὴ δὲ ὅπλων καὶ μάχης δεῖ, τί τις ἂν αὐτοῦ φοβηθείη; τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος; ἀλλὰ παρήβηκε καὶ ἐκτεθῆλυνται. τὴν ῥώμην τῆς γνώμης; ἀλλὰ γυναικίζει καὶ ἐκκεκιναιδίσταται. τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς ἡμῶν; ἀλλὰ πολεμεῖ καὶ ἐκεῖ- 7 νοις καὶ τῇ πατρίδι. τὴν πιστότητα τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους; καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὅπως τὸν Ἀρμένιον ἑξαπατήσας ἔδωκεν; τὴν ἐπιείκειαν τὴν πρὸς τοὺς φίλους; καὶ τίς οὐχ ἐώρακε τοὺς ἐπ' αὐτοῦ κακῶς ἀπολωλότας; τὴν εὐδοξίαν τὴν παρὰ τοῖς στρατιώταις; καὶ τίς οὐχὶ καὶ ἐκείνων αὐτοῦ κατέγνωκεν; σημειῶν δὲ ὅτι συγχροὶ 8 καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς μεθίστανται. νομίζω δὲ ἔγωγε ὅτι καὶ πάντες οἱ πολῖται ἡμῶν τοῦτο ποιήσουσιν, ὥσπερ ποτὲ καὶ πρότερον, ὅτε ἐκ τοῦ Βρεντεσίου πρὸς τὴν Γαλατίαν ἦει. μέχρι 9 μὲν γὰρ πλουτήσιν ἀκινδύνως ἥλπιζον, καὶ μάλα ἄσμενοί τινες αὐτῷ συνῆσαν· μάχεσθαι δὲ δὴ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ὁμοφύλους ὑπὲρ τῶν μηδὲν σφισι προσηκόντων, ἄλλως τε καὶ ἔξδν αὐτοῖς ἀδεῶς σὺν ἡμῖν καὶ σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν, οὐκ ἐθέλησουσιν.

ἀλλ' ἔρεῖ τις ὅτι καὶ συμμάχους πολλοὺς καὶ χρήματα πολλὰ 28 ἔχει. οὐκοῦν ὅπως μὲν τοὺς τὴν Ἀσίαν τὴν ἡπειρον οἰκοῦντας νικᾷν εἰώθαμεν, οἶδε μὲν ὁ Σκιπίων ἐκεῖνος ὁ Ἀσιατικός, οἶδε δὲ καὶ ὁ Σύλλας ὁ εὐτυχής, ὁ Λούκουλλος, ὁ Πομπήιος, ὁ Καῖσαρ ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, ὑμεῖς αὐτοὶ οἱ τοὺς μετὰ τε τοῦ Βρούτου καὶ μετὰ τοῦ Κασίου συστρατευσαμένους κεκρατηκότες. τούτου δὲ δὴ οὐ- 2 τως ἔχοντος, καὶ τὸν πλοῦτόν σφων ὅσῳ πλείονα ἐτέρων νομίζετε εἶναι, τοσοῦτῳ μᾶλλον σπονδάσατε σφετερίσασθαι· ὑπὲρ γὰρ τῶν μεγίστων ἄθλων μεγίστους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἄξιον ποιεῖσθαι. καί- 3 τοι μείζον οὐδὲν ἂν ἄλλο φήσαιμι ὑμῖν προκεῖσθαι τοῦ τὸ ἀξίωμα τὸ τῶν προγόνων διασῶσαι, τοῦ τὸ φρόνημα τὸ οἰκτεῖον φυλάξαι, τοῦ τοὺς ἀφειστηκότας ἀφ' ἡμῶν τιμωρήσασθαι, τοῦ τοὺς ἐβρίζον- τας ὑμᾶς ἀμύνασθαι, τοῦ πάντων ἀνθρώπων νικήσαντας ἄσχειν, τοῦ μηδεμίαν γυναῖκα περιορᾶν μηδενὶ ἀνδρὶ παρισυνμένῃν. ἢ 4 πρὸς μὲν Ταυρίσκους καὶ Ἰάπυδας καὶ Δελμάτας καὶ Παννονίους προθυμώτατα αὐτοὶ ὑμεῖς οἱ νῦν παρόντες ὑπὲρ ὀλίγων τινῶν τει- χῶν καὶ γῆς ἐρήμιον πολλάκις ἐμαχέσασθε, καὶ πάντας αὐτοὺς καίτοι πολεμικωτάτους ὁμολογουμένως ὄντας ἐχειρώσασθε, καὶ νῦν Δία καὶ πρὸς Σέξτον ὑπὲρ Σικελίας μόνης καὶ πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀν- τώνιον ὑπὲρ Μουτίνης μόνης ὁμοίως ἡγωνίσασθε, ὥστ' ἀμφοτέρων αὐτῶν κρατήσαι· πρὸς δὲ δὴ γυναῖκα πᾶσι τοῖς ὑμετέροις ἐπιβου- 5

27 6 4 ἐκτεθῆλυνται*
3 2 ἂν om

7 3 τὴν δὲ ἐπ.*

28 1 5 μετὰ om*

λένουσιν, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν τὰ ἑμέτερα τοῖς ἐκείνης
 παισὶ διαδεδικωκότα, καὶ πρὸς τοὺς καλοὺς αὐτῶν ἐταίρους καὶ
 τραπέζεις, οὓς καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι κοπρίας ἀποκαλοῦσιν, ἥτιόν τι
 6 προθυμηθήσεσθε; διὰ τί; διὰ τὸ πληθὺς αὐτῶν; ἀλλ' οὐδὲν πλη-
 θὺς σωματίων ἀρετῆς κρατεῖ. διὰ τὸ γένος; ἀλλ' ἀχθοσορεῖν μᾶλλον
 ἢ πολεμεῖν μεμελετήκασιν. διὰ τὴν ἐμπειρίαν; ἀλλ' ἐρέττειν μᾶλλον
 ἢ ναυμαχεῖν ἴσασιν. ἐγὼ μὲν καὶ ἀσχύνομαι ὅτι πρὸς τοιοῦτους
 ἀνθρώπους ἀγωνίζεσθαι μέλλομεν, ὧν καὶ κρατήσαντες οὐκ εὐδοxi-
 29 μήσομεν καὶ ἡττηθέντες ἀσχημονήσομεν. μὴ γάρ που τὸ μέγεθος
 τῶν σκαφῶν αὐτῶν ἢ τὸ πάχος τῶν ξύλων ἀντίπαλον ταῖς ἀρεταῖς
 ἡμῶν εἶναι νομίζετε. ποῦ μὲν γὰρ ναὺς αὐτῇ καὶ ἐαυτὴν ἢ
 ἔτρωσέ τινα ἢ ἀπέκτεινεν; πῶς δ' οὐ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τε ὕψους
 καὶ τοῦ πάχους καὶ δυσκινήτοτερά ἐσσονται τοῖς ἐλαύνοσιν αὐτὰς
 2 καὶ ἀπειθέστεραι τοῖς κυβερνήταις; τί δ' ἂν ὕψελος τοῖς ἀπ' αὐτῶν
 μαχομένοις γένοιτο μήτε διεκπλεῖν μήτε περιπλεῖν, ὅπερ που ναυ-
 μαχίας ἔργα ἐστί, δυναμένοις; οὐ γάρ που πεζομαχεῖν ἡμῖν ἐν τῇ
 θαλάττῃ μέλλουσιν, οὐδ' αὖ ὥσπερ ἐν τεύχεσι τισι κατακεκλεισμένοι
 3 πολιορκηθῆναι πυρροσενάδαται, ἐπεὶ τοῦτο γε καὶ πάντ' πρὸς ἡμῶν
 ἂν εἴη, λέγω δὲ τὸ πρὸς ξύλινα παρασφράγματα προσήξει. ἄντε
 γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ καθάπερ ἐμπεπηγῆαι αἱ νῆες αὐτῶν μένωσιν,
 ἐξέσται μὲν ἡμῖν τοῖς ἐμβόλοις αὐτὰς ἀναρρογῆναι, ἐξέσται δὲ
 καὶ μηχαναῖς πόρρωθεν τιτρώσκειν, ἐξέσται δὲ καὶ περὶ φόροις βέ-
 4 λεσι καταπιμπρῶναι. ἄντε καὶ κινηθῆναι πῇ τολμήσωσιν, οὐτ' ἂν
 διώκονσαι τινα καταλάβοιεν οὐτ' ἂν τραπέσαι ἐκφύγοιεν, ἀργόταται
 μὲν ὑπὸ τῆς βαρέτητος ἐς τὸ δρᾶσαι τι, ἐτοιμώταται δὲ ὑπὸ τοῦ
 30 μεγέθους ἐς τὸ παθεῖν οὔσαι. καὶ τί δεῖ πλείον λέγοντα περὶ αὐ-
 τῶν διατρίβειν, ὅποτε πολλάκις ἤδη σφῶν πειραθέντες, καὶ περὶ
 Λευκάδα καὶ ἐνταῦθα πρώην, οὐχ ὅσον οὐκ ἡλαττώθημεν αὐτῶν,
 ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ κραίτερος ἐγενόμεθα; ὥστε μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις
 μᾶλλον ἢ τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἔργοις ἐπιρροσθέντες ἐπιθυμήσατε
 2 παρτί ἤδη τῷ πολέμῳ τέλος ἐπιθεῖναι. εὐ γὰρ ἴστε τοῦθ', ὅτι ἂν
 καὶ τήμερον αὐτοὺς νικήσωμεν, οὐδὲν ἔτι πρᾶγμα ἔξομεν. ἄλλως
 τε γὰρ φέσει πᾶν τὸ ἀνθρώπειον, ὅταν ἐν τοῖς πρώτοις ἀγῶσι
 σφαλῇ, καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ἀδυνάτοτερον γίγνεται. καὶ ἡμεῖς ἀναμφι-
 λόγως ἐν τῇ γῇ ἀμείνους αὐτῶν ἐσμέν, ὥστε καὶ ἀκεραίων σφῶν
 3 ὄντων κρατῆσαι. καὶ ταῦθ' οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἴσασιν ὥστε
 (οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι ἐμὰς ὅσα ἀκήκου) ἀθυμεῖν τε ἐπὶ τοῖς ἤδη
 γεγονόσι καὶ ἀπογινώσκειν κατὰ χρόαν μένοντας σωθίσεσθαι, καὶ

διὰ ταῦτα διαδοῦναι τέ πη ἐπιχειρεῖν, καὶ τὸν ἔκπλον τοῦτον οὐχ
ὥς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀλλ' ὥς ἐς φνῆν ποιῆσθαι. καὶ τὰ γε ἄριστα
καὶ τιμιώτατα τῶν ἐπαρχόντων αὐτοῖς κτημάτων ἐς τὰς ναῦς ἐν-
τέθενται, ἵν' ἂν δυνήθωσι, μετ' αὐτῶν διαφύγωσιν. ὥς οὖν καὶ
ὁμολογοῦντας αὐτοὺς ἀσθενεστέρους ἡμῶν εἶναι, καὶ τὰ ἄθλα τῆς
νίκης ἐν ταῖς ναυσὶ φέροντας, μὴ περιῶμεν ἄλλοσέ ποι πλεόσαν-
τας, ἀλλ' αὐτοῦ ταύτῃ κρατήσαντες πάντα αὐτὰ ἀφελώμεθα."

τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ εἶπεν. καὶ μετὰ τοῦτο ἐβουλεύσατο 31
μὲν παρεξῆναι αὐτοὺς, ὅπως γέγονσιν σφισι κατὰ νότον ἐπιθῇται
(αὐτὸς τε γὰρ ταχυναντιῶν διὰ βραχείας σφῆς αἰρήσειν ἤλπισε, καὶ
ἐκείνων ἐκδήλων ὅτι ἐκδοῦναι πῇ ἐπιχειροῦσι γενομένων ἀμαχί τοὺς
λοιποὺς ἐκ τούτου προσάξεισθαι προσεδόκησεν), κωλυθεῖς δὲ ὑπὸ 2
τοῦ Ἀρχιππου φοβηθέντος μὴ ἐστερήσωσιν αὐτῶν ἰστίοις χρῆσεσθαι
μελλόντων, καὶ τι καὶ θαρσύνσας ὥς οὐ χαλεπῶς κρατήσων ὅτι
ὕψος τε ἐν τούτῳ λάβρος καὶ ζάλη πολλή ἐς τε τὸ τοῦ Ἀντωνίου
ναντικῶν μόνον ἐσέπειε καὶ πᾶν αὐτὸ συνετάραξε, τούτου μὲν 3
ἐπέσχε, παμπόλλους δὲ καὶ αὐτὸς πεζοὺς ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπιβίβασας,
καὶ πάντας τοὺς ἐταίρους ἐς ὑψηλὰ ἐμβαιῶν, ὅπως ἐν τάχει
περιπλέοντες τοῖς τε ναυμαχοῦσι τὰ δέοντα παραινέσωσι καὶ ἐαυτῷ
τὰ προσήκοντα διαγγέλλωσι, τὸν ἔκπλον σφῶν ἐπετίθει. καὶ αὐ- 4
τῶν ἀναχθέντων τε ὑπὸ σάλπιγγος, καὶ πνικαῖς ταῖς ναυσὶν ὀλίγον
ἔξω τῶν στενῶν παρταξαμένων καὶ μηδαμῇ προϋόντων, ὥρμησε
μὲν ὥς καὶ ἐστῶσι σφισι προσμύζων ἢ καὶ ἀναχωρήσασθαι σφας ποιή-
σων· ἐπεὶ δ' οὐτ' ἀντεξώρμησαν οὐτ' ἀνέστρεψαν, ἀλλὰ κατὰ χώραν
ἔμενον καὶ προσέτι καὶ ἰσχυρῶς τῇ συντάξει ἐπεπύκνωτο, ἐν ἀπόρῃ 5
τε ἔσχετο, καὶ τὰς κόπας ἐς τὸ ἔδωρ τοῖς ναύταις καθεῖναι κε-
λεύσας ἀνέσχε χρόνον τινά, καὶ μετὰ τοῦτο τὰ κέρατα ἐξαίρνης
ἀμφότερα ἀπὸ σημείου ἐπεξαγαγὼν ἐπέκαμψεν, ἐλπίσας μάλιστα
μὲν περιστοιχιεῖσθαι σφας, εἰ δὲ μή, τὴν γοῦν τάξιν αὐτῶν δια-
λύσειν. ὁ οὖν Ἀντώνιος φοβηθεὶς τὴν τε ἐπίκαμψιν αὐτοῦ καὶ τὴν 6
περίσχεσιν ἀντεπεξήγγαγετο ὅσον ἐδύνατο, καὶ ἐς χεῖρας οἱ καὶ ἄκων
ἦλθεν. καὶ οὕτω συμπεσόντες ἐνανμάχησαν, πολλὰ μὲν παρὰ 32
λεύματα ἐν ἑαυτοῖς ἐκάτεροι καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς προθυμίας
ποιούμενοι, πολλὰ δὲ καὶ κελεύματα παρὰ τῶν ἐκ τῆς ἡπείρου
σφίσιν ἐπιβοώντων ἐσυζοτόντες. ἡγωνίζοντο δὲ οὐχ ὁμοιοτρόπως, 2
ἀλλ' οἱ μὲν τοῦ Καίσαρος, αἵτε καὶ μικροτέρως καὶ ταχύτερας τὰς
ναῦς ἔχοντες, ῥοδίῳ τε ἐχρῶντο καὶ ἐνέβαλλον περραγμένοι πάντῃ
τοῦ μὴ τιτρώσσεσθαι· καὶ εἰ μὲν κατέδυσάν τινα, εἰ δὲ μή, ἀνε-

- ³ κροῦντο πρὶν ἐς χεῖρας ἔλθεῖν, καὶ ἦτοι τοῖς αὐτοῖς αὖθις ἔξαίφνης ἐνέβαλλον, ἢ τοὺς μὲν εἶων ἐπ' ἄλλους δ' ἐτρέποντο, καὶ τι καὶ τούτους ὡς διὰ βραχείας ἐργασάμενοι πρὸς ἄλλους καὶ πάλιν μάλα ἄλλους ἐχώρουν, ὅπως ὡς μάλιστα ἀπροσδοκίτοις τισὶ προσφέρωνται.
- ⁴ οἷα γὰρ φοβούμενοι μὲν τὴν ἐκ πολλοῦ αὐτῶν ἀλκὴν φοβούμενοι δὲ καὶ τὴν ἐν χερσὶ μάχην, οὔτε ἐν τῷ πρόσπλῳ οὔτε ἐν τῇ συμμίξει ἐνεχρόνιζον, ἀλλ' ὑποδραμόντες ἂν αἰφνίδιον ὥστε τὴν τοξείαν σφῶν φθῆναι, καὶ τρώσαντές τινα ἢ καὶ συνταράζαντες
- ⁵ μόνον ὥστε τὴν κάθεξιν ἐκφυγεῖν, ἀνεχώρουν ἔξω βέλους. οἱ δ' ἕτεροι τοὺς τε προσπλέοντάς σφισι πολλοῖς καὶ πυκνοῖς καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασιν ἔβαλλον, καὶ ἐς τοὺς προσμικνύοντας χεῖρας σιδηρᾶς
- ⁶ ἐπερορίπτον. καὶ εἰ μὲν ἐπιτύχοιεν αὐτῶν, κρείττους ἐγίνοντο, εἰ δ' ἀμάρτοιεν, τρωθέντων ἂν σφισι τῶν σκαφῶν ἐβαπτίζοντο, ἢ καὶ περὶ τὸ μὴ παθεῖν τοῦτο ἀποδιατρίβοντες εὐεπιθετώτεροι ἄλλοις
- ⁷ τισὶν ἐγίνοντο· δύο τε γὰρ ἢ καὶ τρεῖς ἅμα τῇ αὐτῇ νηὶ προσπίπτουσαι αἱ μὲν ἔδρων ὅσα ἐδύναντο, αἱ δὲ ἔπασχον. ἐπονούντο δὲ καὶ ἔκαμνον τοῖς μὲν οἳ τε κυβερνῆται καὶ οἱ ἑρέται μάλιστα, τοῖς δὲ οἱ ἐπιβάται· καὶ ἐώκεσαν οἱ μὲν ἱππεῦσι τοτὲ μὲν ἐπελαύρουσι τοτὲ δὲ ἐξαναχωροῦσι διὰ τὸ τοὺς τε ἐπίπλους καὶ τὰς ἀνακρούσεις ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, οἱ δὲ ὀπλίταις τοὺς τε πλησιάζοντάς σφισι φλασσομένοισι καὶ κατέχειν αὐτοὺς ὅτι μάλιστα περρωμένοις.
- ⁸ καὶ τούτου ἐπλεονέκτον τε ἀλλήλων, οἱ μὲν ἐς τε τοὺς ταρσοὺς τῶν νεῶν ὑποπίπτοντες καὶ τὰς κόπας συναράσσοντες, οἱ δὲ ἄνωθεν αὐτοὺς καὶ πέτραις καὶ μηχανήμασι βαπτίζοντες· καὶ ἡλατοῦντο αὖ οἱ μὲν ὅτι τοὺς προσιόντας σφίσιν οὐδὲν κακουργεῖν ἐδύναντο, οἱ δὲ ὅτι, εἰ μὴ καὶ κατέδυσάν τινας ἐμβαλόντες, οὐκέτ' ἐξ ἴσου σφίσιν ἐν τῇ συνέρξει ἡγωνίζοντο.
- ³³ ἀγχωμάλον οὖν ἐπὶ πολὺ τῆς ναυμαχίας οὔσης καὶ μηδετέρων ὑπερέχειν πῃ δυναμένων τέλος τοιῶνδε τι ἐγένετο. ἡ Κλεοπάτρα κατόπιν τῶν μαχομένων ἀποσαλεύουσα οὐκ ἦνεγκε τὴν πολλὴν καὶ
- ² ἄκριτον τοῦ ἀδήλου μέλλησιν, ἀλλ' ἀποκναισθεῖσα, ἀπὸ τε τοῦ γυναικείου καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτίου, τῇ τε ἐπὶ πολὺ μετεώρῳ ἀγωνίᾳ καὶ τῇ αἰὲ ἐφ' ἐκάτερα περιδεῖ προσδοκίᾳ αὐτῇ τε ἐς φρυγὴν ἔξαπιναιῶς ὥρμησε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπηκόοις σημεῖον ἤρεν.
- ³ καὶ οὕτω τά τε ἰστιά αὐτῶν ἐνθὺς ἀραμένων καὶ ἐς τὸ πέλαγος ἀφέντων, ἀνέμου τινὸς κατὰ τύχην φοροῦ συμβάντος, ρομίσας δ' Ἀντώνιος οὐχ ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας αὐτοὺς ἐκ παρωγέλειος ἀλλὰ
- ⁴ καὶ ὑπὸ δέους ὡς καὶ νενικημένους φεύγειν ἐφρόπετο σφίσιν. γενο-

μέρον δὲ τούτου καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται καὶ ἡθύμισαν καὶ ἐτα-
ράχθησαν, καὶ προσποδοῦναι καὶ αὐτοὶ τρόπον τινα ἐθέλησαντες
οἱ μὲν τὰ ἰστία ἤγειρον, οἱ δὲ τοὺς τε πύργους καὶ τὰ ἐπιπλα ἐς
τὴν θάλασσαν ἐρρίπτουν, ὅπως κοντίζοντες διαφύγωσιν. καὶ αὐτοῖς 5
περὶ ταῦτα ἔχουσιν οἱ ἐναντίοι προσπεσόντες (τοὺς γὰρ φεύγοντας,
ἅτε καὶ ἄνευ ἰστίων ὄντες καὶ πρὸς τὴν ναυμαχίαν μόνην παρε-
σκευασμένοι, οὐκ ἐπεδίωξαν) πολλοὶ ἐκάστη νηὶ καὶ ἔκαθεν καὶ ἐν
χορῷ ἐμαχέσαντο, ὥστε καὶ ποικιλώτατον καὶ θξύτατον ἀπ' ἀμφο-
τέρων ὁμοίως τὸν ἀγῶνα γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὰ τε κάτω τῶν 6
νεῶν πάντα πέριξ ἐκακούρουσιν καὶ τὰς κώπας συνέθραυνον τὰ τε
πηδύλια ἀπήραττον, καὶ ἐπαναβαίνοντες ἐπὶ τὰ καταστρώματα
τοὺς μὲν κατέσπων ἀντιλαμβάνόμενοι τοὺς δὲ ἐώθουν, τοῖς δὲ
ἐμάχοντο ἅτε καὶ ἰσοπληθεῖς αὐτοῖς ἦδη ὄντες· οἱ δὲ τοῖς τε κον- 7
τοῖς σφᾶς διεωθοῦντο καὶ ταῖς ἀξίναις ἔκοπτον, πέτρους τε καὶ
ἄλλους τινὰς ὄγκους ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παρεσκευασμένους ἐπικυτέ-
βαλλον, καὶ τοὺς τε ἀναβαίνοντας ἀπεκρούοντο καὶ τοῖς ἐς χεῖρας
ιοῦσι συνεφέροντο. εἶκασεν ἄν τις ἰδὼν τὰ γινόμενα, ὥς μικρὰ 8
μεγάλους ὁμοιωῖναι, τείχεσσι τισιν ἢ καὶ νήσοις πολλαῖς καὶ πυκναῖς
ἐκ θαλάσσης πολιορκουμέναις. οὕτως οἱ μὲν ἐπιβῆναι τε τῶν σχα-
φῶν ὥσπερ ἡπείρου καὶ ἐρύματός τινος ἐπειρῶντο, καὶ πάντα τὰ
ἐς τοῦτο φέροντα σπουδῇ προσῆγον· οἱ δὲ ἀπεωθοῦντο αὐτούς, ὃ
τι ποτὲ ἐν τῷ τοιοῦτῳ φιλεῖ δοῦσθαι μηχανώμενοι.

ἀντιπάλως οὖν αὐτῶν μαχομένων ὁ Καῖσαρ ἀπορήσας ὃ τι 34
πράξει, πῶρ ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετεπέμψατο. πρότερον μὲν γὰρ
οὐκ ἠθέλησεν αὐτῷ, ὅπως τὰ χρήματα περιποιήσεται, χρήσασθαι·
τότε δὲ ἰδὼν ὅτι ἀδύνατόν οἱ εἴη ἄλλως πως κρατῆσαι, ἐπ' ἐκεῖνο
ὥς καὶ μόνον σφίσιν ἐπικουρήσον κατέφυνεν. κἀνταῦθα ἄλλο αὖ 2
εἶδος μάχης συνήρχθη. οἱ μὲν γὰρ πολλαχῇ ἅμα προσπλέοντες
τισὶ βέλη τε πυρφόρα ἐπ' αὐτοὺς ἐξετόξευον καὶ λαμπάδας ἐκ χει-
ρὸς ἐπηκόντιζον καὶ τινὰς καὶ χυτρίδας ἀνδράκων καὶ πίττης πλή-
ρεις πόρρωθεν μηχαναῖς ἐπερρίπτουν· οἱ δὲ ταῦτά τε ὥς ἕκαστα 3
διεκρούοντο, καὶ ἐπειδὴ τινὰ αὐτῶν διεκρίπτοντα τῶν τε ξύλων
ἤπτετο καὶ γλόγα αὐτίκα πολλήν, ἅτε ἐν νηί, ἤγειρε, τὸ μὲν πρῶ-
τον τῷ ποτίμῳ ὕδατι ᾧ ἐπεφέροντο ἐχρῶντο, καὶ τινὰ κατέσβεσαν,
ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνο καταναλώθη, ἤντελον τὸ θαλάττιον. καὶ εἰ μὲν 4
πολλῷ τε καὶ ἀθρόῳ αὐτῷ ἐχρῶντο, ἐπειχόν πως τῇ βίᾳ τὸ πῶρ·
ἀδύνατοι δὲ δὴ πανταχῇ τοῦτο ποιεῖν ὄντες (οὔτε γὰρ πολλὰ ἢ καὶ
μεγὰλὰ τὰ ἀντλητήρια εἶχον, καὶ ἡμιδεῶ αὐτὰ ἅτε ταραττόμενοι

33 4 3 καὶ πῶς ἀποδοῦναι 5 4 πολλοὶ τε ἐξ. 7 2 διω-
θοῦντο* 8 4 ὥσπερ ἐπ' ἡπείρου* 34 4 4 ἡμίσεα*

ἀνέφερον) οὐχ ὅσον οὐκ ὠφελουντό τι, ἀλλὰ καὶ προσπαρώξενον
 αὐτό· ἡ γὰρ ἄλμη ἢ θαλαττία ἂν καὶ ὀλίγον ἐπιχέηται φλογί,
 5 ἰσχυρῶς αὐτὴν ἐκκαίει. ὥς οὖν καὶ ἐν τούτῳ ἦτιους ἐγίνοντο, τὰ
 τε ἱμάτια αὐτῶν τὰ παχέα καὶ τοὺς νεκροὺς ἐπέβαλλον· καὶ χρόνον
 μὲν τινα ἐκολούσθη τε ὑπ' αὐτῶν τὸ πῦρ καὶ ἔδοξε πη λωφᾶν,
 6 πλεῖον ἐξέλαμψεν, ὅτε καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἀνυψούμενον. καὶ
 μέγροι μὲν μέρος τι νεὼς ἐκαίετο, προσίσταντό τέ τινες αὐτῷ καὶ
 ἐς αὐτὸ ἐσεπήδων, καὶ τὰ μὲν ἀπέκοπτον τὰ δὲ διεφόρου· καὶ
 αὐτὰ οἱ μὲν ἐς τὴν θάλασσαν οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐρρίπ-
 7 τουν, εἴ πως καὶ ἐκείνους τι λυμήναιτο. καὶ ἔτεροι πρὸς τὸ αἰ
 ὕγιες αὐτῆς μεθιστούμενοι ταῖς τε χερσὶ ταῖς σιδηραῖς καὶ τοῖς
 δόρασι τοῖς μακροῖς τότε δὴ καὶ τὰ μάλιστα ἐχρῶντο, ὅπως τινὰ
 ἀντίπυλον ναῦν προσσητήσαντές σφισι μάλιστα μὲν μετεκβῶσιν ἐς
 35 αὐτήν, εἰ δὲ μή, καὶ ἐκείνην συγκαταφλέξωσιν. ὥς δ' οὔτε τινὲς
 ἐπέλαζον σφίσιν, αὐτὸ τοῦτο φυλασσόμενοι, καὶ τὸ πῦρ τοὺς τε
 τοίχους πέριξ ἐπενέμετο καὶ ἐς τὸ ἔδαφος κατήει, ἐνταῦθα τὰ δει-
 2 νότατα αὐτοῖς ἐπεγένετο. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ καπνοῦ, καὶ μάλιστα
 οἱ ναῦται, πρὶν καὶ πλησιᾶσαι σφίσι τὴν φλόγα ἐφθείροντο, οἱ δὲ
 καὶ ἐν αὐτῇ μέσῃ ὥσπερ ἐν καμίνοις ὠπτῶντο. ἄλλοι ὑπὸ τῶν
 3 ὀπλων πυρουμένων κατετήκοντο. ἄλλοι πρὶν τι τοιοῦτο παθεῖν, ἢ
 καὶ ἡμικαντοί, οἱ μὲν ἀπορριπτοῦντες τὰ ὄπλα ἐπιτρώσκοτο ὑπὸ
 τῶν πόρρωθεν βυλλόντων, οἱ δὲ ἐς τὴν θάλασσαν ἐκπηδῶντες ἀπε-
 πνίγοντο ἢ καὶ παιόμενοι ὑπὸ τῶν ἐναντίων βεβαπτιζόντο ἢ καὶ ὑπὸ
 4 θηρίων ἐσπαράττοντο. μόνροι τε ἀνεκτῶς, ὥς ἐν τοιούτοις παθή-
 μασιν, ἀπήλλαξαν ὅσοι, πρὶν τινι αὐτῶν συνεχεχθῆναι, οἱ μὲν ἀλλή-
 λους οἱ δὲ καὶ αὐτοὺς ἀπέκτειναν· οὔτε γὰρ κολαστήριόν τι ὑπέ-
 μειναν, καὶ νεκροὶ ὥσπερ ἐν πυρᾷ ταῖς ναυσὶ συγκατεκαύθησαν.
 5 ὀρῶντες δὲ ταῦτα οἱ Καισάρειοι πρότερον μὲν, ὥς ἔτι ἀμύνεσθαι
 τινες αὐτῶν ἐδύναντο, οὐ προσέμισγον σφίσιν· ἐπεὶ δὲ τὰ τε σκάφη
 τὸ πῦρ συνήρει, καὶ οἱ ἄνθρωποι οὐδ' ἑαυτοῖς βοηθῆσαι ἔτι, μὴ
 ὅτι πολέμιόν τινα λυπῆσαι τι ἐδύναντο, σπουδῇ τε προσέπλεον αὐ-
 τοῖς, εἴ πως τὰ χρήματα περιποιήσαντο, καὶ κατασβεννύναι τὸ
 6 πῦρ, ὃ αὐτοὶ παρεσκεύασαν, ἐπειρῶντο. καὶ τούτου συγκοὶ καὶ
 ἐκείνων καὶ ὑπὸ τῆς φλογὸς καὶ ὑπὸ τῶν ἀρπάγων αὐταῖς τελέως
 ναυσὶ συναπώλοντο.

NA τοιαύτη τις ἡ ναυμαχία αὐτῶν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου
 ἐγένετο. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως εἶπον (οὐδὲ γὰρ εἴωθα αὐτὸ ποιεῖν)